MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu : 30 cèntims. - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Any IV. Núm. 198 - Barcelona, dijous, 17 de novembre, 1932

Elector:

Catalunya necessita, ara més que mai, una política de prestigi.

L'estimball de l'Esquerra i l'aiguamoll de la Lliga

Alguns elements significats de l'Esquerra, han honrat darrerament MIRADOR amb allusions, a voltes despitades, per mítings i conferències electorals. Si els hagüéssim de creure, havíem deixat d'ésser independents i portàvem la veu del Partit Catalanista Republicà. Trobem explicable l'actitud d'aquells polítics, aquests dies de tensió nerviosa ; però no tenen raó. MIRADOR segueix conseqüent amb ell mateix. Potser ho encertarien més aquests polítics esquerrans, si deien que són ells els que s'han separat de la seva trajectòria.

D'altra banda, ens fem molt càrrec que els hagi vingut de nou trobar-se, no solament MIRADOR, sinó la majoria dels catalans en contra ; estaven tan avesats al silenci de tothom, silenci que es feia per amor de l'Estatut i per no posar entrebancs a la naixent República, que per força havia de venir que es pensessin un dia que tots els silencis i totes les collaboracions no eren pas holocaustes a l'altar de la Llibertat i de la Pàtria, sinó acataments deguts a llur bona cara i a llurs grans mèrits. Què hi farem, doncs ! Tot allò que ens aconsellava de callar, per no malmetre l'Estatut, ara ens aconsella de parlar, perquè l'Estatut no es malmeti. Si s'han pensat que MIRADOR es deu a qualsevol altra cosa que a Catalunya, estan en un error, i com més aviat se'n desenganyin, millor.

Parlarem als homes de l'Esquerra sense aquell abús d'insults — vegetació d'intelligències estepàries — que ells sovint no poden reprimir-se, sinó amb sinceritat. Car pel camí de la injúria els reconeixem major mestria. Però al costat d'això, no els veiem tan excellents com a servidors de Catalunya. Dintre l'Esquerra hi ha molt de bo ; però barrejat amb un personal inepte i pretensiós que l'entrebanca i, en definitiva, la governa. I no pot ésser d'altra manera : la barreja de bo i de dolent dóna sempre dolent.

No cal dir com sentim la dissort de l'Esquerra ; però seria més de plànyer que encomanés el seu mal a Catalunya. No hi ha cap raó per què tolerem ja més les negligències ni menys aquest ambient d'aranya-estiracabells i de tartarinada, a què es reduiria la política de Catalunya si governés l'Esquerra.

Catalunya té ara una gran missió, de tirar endavant l'Estatut i millorar-lo. Això s'obté de la mateixa manera com s'han obtingut les llibertats polítiques que gaudim. I, certament, no les hem obtingudes pas d'altra manera que fent una política de prestigi. Catalunya, abans del reconeixement formal de la seva personalitat, ja era respectada àdhuc pels seus enemics, com a poble de grans mèrits.

Per aquesta raó, perquè només tenim fe en una política de prestigi, és que manifestem les nostres simpaties per la Candidatura de Concentració Catalanista Republicana, la més capaç d'una política prestigiosa. I això no ho fem pas en detriment de la nostra independència. Car la independència consisteix, precisament, a poder manifestar independentment les preferències i les repulsions. En ús, doncs, d'aquest dret, ens decantem vers la Concentració Catalanista Republicana. I no se n'estranyin aquests oradors mitinescos. Sempre que hem cregut que l'Esquerra en alguna cosa tenia raó, bé ho hem manifestat i, aleshores ells no han trobat que hi perdés gens la nostra independència de criteri.

Ells temen per al seu partit, nosaltres només pensem en Catalunya. Fet i fet, ella és l'única realitat ; el mur de pedra damunt del qual els partits passen i repassen, es fan i es desfan, van i vénen, i, ben mirat, són més aviat una «forma» que una «cosa» : podrien comparar-se amb ombres xinesques.

* * *

El perill més gran de l'Esquerra no és solament aquest : de no haver sabut governar ni estructurar Catalunya. No ; el mal més gran seria que determinés una reacció sentimental envers la Lliga, en nom de l'ordre i del bon govern.

Nosaltres creiem que eixir d'uns demagogs per caure en braços d'uns equivocats no és cap bon negoci. Però, a més d'aquests inconvenients que regeixen dintre de Catalunya, n'hi ha d'altres que afecten la nostra política hispànica. Catalunya, tingueu les teories patriòtiques que vulgueu, és un cos dintre del sistema planetari espanyol. Encara més : Catalunya ara es troba just en un moment que podríem comparar al d'una papallona quan surt de la crisàllide. De dret ja té l'autonomia ; de fet, està capacitada per tenir-la ; però manca una cosa molt important, *i que no depèn solament de Catalunya* : el traspàs de serveis. Això suposa una gestació difícil i laboriosa en si. Amb la millor voluntat, d'una certa lentitud. L'estructuració, l'articulació, la reglamentació de tantes de matèries ; la resolució de casos dubtosos ; la coordinació dels serveis de la Generalitat i de l'Estat i, finalment, l'organització del conjunt, no són, certament, cosa de posar-s'hi i d'enllestir-ho en un tres i no-res. Això amb la més bona voluntat per ambdues parts.

Posem que hi hagués mala voluntat a Madrid. La cosa podria eternitzar-se ben fàcilment. El problema, resolt en un moment de cordialitat, s'aguditzaria altre cop. I amb ell els mals que se'n segueixen : desordre, malestar, anarquia. Catalunya tornaria a perdre trenta o cinquanta anys de la seva vida històrica.

Doncs bé : un triomf de la Lliga representaria això. Que ningú no ho dubti. Car, a Madrid, el seu triomf agafaria una significació monàrquica. I és natural que sigui així. Car àdhuc admetent nosaltres, els catalans, la grotesca i mitinesca afirmació del senyor Ventosa, que havia estat ministre del rei, no per a la Monarquia, si no per a Catalunya, ens hem de fer càrrec que aquest argument no fa cap força fora de la nostra terra. I encara que hom arribi a creure en una sincera conversió de la Lliga a la República (conversió que, d'altra part, ella mai ha declarat sense embuts ni equilibris), seria massa candor pretendre que la creguessin a ulls clucs les altres opinions espanyoles.

Es tan evident que la Lliga no pot prestar cap bon servei a Catalunya, que àdhuc el senyor Cambó ha dit ben clar que no desitjaria treure les majories. I nosaltres afegim : ni les majories per Barcelona ; perquè, conegut el ressò que encara té dins la política general de Catalunya la de la Ciutat, un triomf semblant només despertaria malfiances i donaria armes als enemics de Catalunya i de la República.

Propaganda d'esport i de ciutadania

De Dijous — a Dijous

En totes les eleccions, els darrers dies que les precedeixen són els decisius. Molt més quan, com aquesta vegada, el cos electoral podria tenir motius de no saber per quines mars navega, entremig del trinxament a què el volen sotmetre incomptables candidatures i candidaturetes, algunes de les quals semblen humorístiques.

Cal dir que com a espectacle, no és precisament gaire confortant el que es dóna actualment. Des d'aquestes pàgines hem defensat sempre uns punts de vista que no ens poden fer gens gustosa aquesta situació desorientadora. Només queda l'esperança que el cos electoral no es deixi desorientar, i el seu instint polític supleixi la missió que no han sabut complir aquells a qui pertocava, és a dir, els polítics.

Però, perquè aquesta esperança es realitzi, cal sacsejar una mica el cos electoral, una mica desencisat i indiferent. Com que no pertanyem a cap partit polític, ho podem dir : l'entusiasme dels electors no és pas una cosa notable. Els més pessimistes preveuen que al costat d'una desorientació, encara pot haver-hi un altre mal : que voti un migrat tant per cent del cens electoral. Es a dir, que donariem la impressió d'ésser pocs i mal avinguts, precisament a l'hora de les eleccions per al Parlament de Catalunya, quan més que mai cal demostrar el sentit civil i la cultura política sense els quals un poble no demostra capacitat per a regir-se ell mateix. A tots, en tant que catalans, i només com a catalans, ens hauria de saber greu aquest desinterès per la cosa pública, justament en aquests moments en què som nosaltres els que ens la podem regir i l'hem de regir.

Pel que fa a l'altre perill, el d'un trinxament del cos electoral, que, segons com anés, obligaria a eleccions parcials successives a fi de determinar els llocs de minoria, només es pot confiar vagament en el bon sentit de la gent. Per descomptat que ningú no pot decentment votar candidatures forasteres, de gent que no té res a fer ací, ni ha de fer-hi res : Que potser s'ha establert alguna diferència en la condició de català i la de no català, que justifiqui certs programes formulats aquests dies per quatre insensats i la presentació de certes llistes de candidats? Aquest punt ens sembla el més elemental en què més es demostrarà el bon sentit de l'elector. No cal, pensem, haver-hi d'insistir massa perquè se n'adoni.

Ara, pel que fa a l'altre punt, el de l'indiferentisme, massa pronunciat pel nostre gust, que no és difícil d'observar, no té altre remei eficaç sinó la bona tasca dels investits amb càrrecs populars. D'altra manera, donat el tarannà de la nostra gent, es pren com a veritat indiscutible que «tots els polítics són iguals» i, en conseqüència, que no cal amoïnar-se a escatir si cal votar els uns o els altres.

Aquest és el remei més eficaç. Però és de llarg termini. Mentrestant, el que caldria fóra una intensificació de la propaganda, i sobretot el seu bon enfocament en vistes a la major eficiència. Qui ha de decidir la sort d'unes eleccions, no són pas els afiliats a un partit, els socis dels casinos i altres més o menys incondicionals, sinó la massa neutra, amb les seves oscillacions que li dicta, més sovint que la raó, l'instint o el sentiment. Per això és un mal que s'hagi voluntàriament prescindit d'un element de propaganda tan important com la ràdio. S'ha dit que el més eficaç fautor d'aquest acord és un partit que no pot comptar amb ningú més que amb els seus afiliats. Es comprèn.

MIRADOR INDISCRET

"Do you speak english? '

Quan el comandant Eckener, en la seva visita al Palau de la Generalitat, fou rodejat pels periodistes, sorgí, per a interviuar-lo, l'inconvenient de l'idioma.

L'Alavedra, que domina l'alemany, s'havia separat uns moments del grup dels repòrters. En Colldeforns, cònsol de Letònia, representant de la casa del Zeppelin, candidat de l'Esquerra i bona persona a carta cabal, havia estat cridat a part per un futur elector.

—Potser parla l'anglès...—insinuà un dels possibles interviuadors.

Sí, en efecte ; el doctor Eckener parlava l'anglès.

Aleshores, en nom de tots, un corresponsal neoyorquí, el senyor Fernsworth, començà a fer preguntes.

Però el senyor Fernsworth s'expressa en un llenguatge del cor de Broadway, i el doctor Eckener restà completament peix.

Per fortuna, en aquell moment s'incorporà altra volta a la comitiva el senyor Colldeforns. I el doctor Eckener pogué fer declaracions a la premsa.

L'ex-deportat domesticat

En l'excursió electoral que per les vores de l'Ebre han portat a terme els candidats de l'Esquerra Republicana de Catalunya, han succeït coses molt divertides.

Per exemple el senyor Farreres i Duran, el qual, sagnant-se en salut, es portava com a secretari un ex-deportat a Bata.

Quan les tempestes eren més enceses, el senyor Farreres dominava el tumulte públic i deia :

—Ara us dirigirà la paraula un home que ha estat a Bata.

I l'ex-deportat, en mig de l'escenari, es quadrava en una salutació rígida. L'expectació es traduïa en una ovació entusiasta. Però vetaquí que el de Bata encetava un discurs dient :

—Jo era deportat a Bata, i n'he pogut tornar gràcies a l'Esquerra...

L'entusiasme, de cop i volta, es convertia en un batibull formidable. Els crits d'*enxufista* ! eixordaven... Aleshores el senyor Farreres ordena a l'ex-deportat que s'eclipsés, fins al pròxim míting.

"Profiteur" de la deportació

En el míting de Tortosa, un anarquista protestatari aconseguí pujar a dalt de l'estrada en sollicitud de controvèrsia. Amb una veu impressionant, digué :

—Jo he estat deportat... !

A la sala es féu un silenci solemne. L'ex-deportat enfilà unes quantes frases terribles, dient que s'havia adreçat a la Generalitat en demanda de justícia, que no l'havien volgut escoltar, etc. La seva peroració, d'un dramàtic pujat, féu un cert efecte damunt l'auditori.

Després, un candidat esquerrà demanava a un home del país :

—Qui és aquest ex-deportat que ha parlat?

—Es un veí d'Amposta—respongué l'indígena—, que durant la dictadura l'exiliaren a quinze quilòmetres, a Vinaroç. Allí el socorregueren els correligionaris i l'home, en tornar aquí, va comprar-se un tros de terra...

Aficions a "vedette"

L'empresari del Liceu, senyor Rodés, davant les acusacions de republicanisme tebi que li han estat fetes, ha fet posar en els cartells anunciadors de la funció inaugural els colors de la bandera republicana. Així és que hom pot llegir el mot *Sigfrido*, compost en lletres de mig metre i imprès en vermell, groc i morat.

Això ha motivat una graciosa confusió que ens ha estat reportada per un amic valencianista. Entre els diputats que el partit radical ha fet venir a convèncer-nos de la necessitat de votar la «candidatura regional», figura el senyor Sigfrido Blasco. Arribat aquest a Barcelona i passant per davant del Liceu, donà un cop d'ull als cartells i digué tot inflat :

—*Ah ! Pero es aquí donde damos el mitin?*

En Farreres Duran, pontificat

Míting electoral de l'Esquerra a un poble de fora. Es disposa a parlar En Farreres Duran. En Fontbernat gran—o, si volen, el gran Fontbernat—presenta, amb la seva abundant manera de dir, deliciosament superlativa, l'orador.

—Ara us adreçarà la paraula En Farreres i Duran, que és com si diguéssim el Papa dels pagesos...

Abstenció total

Els sindicalistes han organitzat un míting abstencionista per divendres a la nit, a la plaça de braus Monumental.

Un amic que ho comentava, digué :

—Amb aquesta temperatura que fa, els sindicalistes demostraran el seu abstencionisme, abstenint-se ja d'anar al míting.

Nomenclatura municipal

A l'Ajuntament hi ha una Comissió Municipal de l'Aeroport, formada per tres regidors i tres tècnics. Gent jove i trempada, han fet diversos viatges aeris d'estudis, i, naturalment, d'un cert plaer.

Entre llurs companys de consistori se'ls retreu la predisposició excessiva a viatjar i es bromeja sobre la seva vigilància amatent a veure venir excursions pels aires. Tot plegat ha fet que hom batejés la Comissió. Els diuen *la escuadrilla del amanecer.*

Comparacions

Tertúlia de periodistes. Maledicència a tort i a dret a l'esquena dels nostres homes públics. Tot d'una, un de la colla diu :

—Ahir vaig veure entrar el diputat Grau Jassans a la Universitat.

I salta un altre (precisament d'un diari de l'Esquerra), molt amatent :

—Això és com si em diguessis que ha entrat un gos a missa... !

La prehistòria del tabac

Dijous passat els estanquers homenatjaren novament el diputat Josep Dencàs, oferint-li un àpat que en aquesta ocasió es descabdellà sense incidents. No es va trencar cap plat ni va volar cap panet com en la primera sessió.

Els discursos començaren al segon plat i acabaren quan els vigilants ja es retiraven. Fou un veritable concurs que deixà aixafat tothom. Entre la dotzena d'oradors, destacà per la seva vehemència un estanquer que es diu Casas, el qual per demostrar que era un home erudit, parlà de l'esclavatge dels estanquers a l'època romana... !

Com que ja no ens venia d'un pam, vàrem iniciar una ovació que el senyor Casas amb les llàgrimes als ulls no sabia com agrair-nos-la.

El candidat dels estanquers

Hi ha qui assegura que els estanquers tots, de qualsevulla opinió política que siguin, votaran el Sr. Dencàs, gràcies al qual han obtingut tancar el migdia i a les nou del vespre.

El Sr. Dencàs es mostra tot enorgullit d'aquestes modificacions al règim d'estancs.

Els que no n'estan gens contents són els fumadors, i àdhuc els que només han de tirar una simple lletra al correu. O sigui, gairebé la totalitat dels ciutadans.

La pintura i els teixits

Han transcorregut ja algunes setmanes de la mort del pintor Joaquim Biosca. Bon amic, catalanista intransigent, devot de totes les manifestacions de l'esperit, no volguérem, arran del seu traspàs, publicar una anècdota que potser, en aquells moments, hauria pogut significar, als ulls d'algú, una manca de respecte al nom d'En Biosca.

Com és sabut, En Biosca, a més del seu aire natural d'artista, portava una gran xalina i lluïa unes garrofes que accentuaven d'una manera extraordinària aqueix aspecte seu.

Un dia, al despatx d'una fàbrica de teixits, del carrer de Casp, on treballava, es presentà un corredor de cotons.

—Déu lo guard !

En Biosca tregué el cap per una finestreta.

—Digui...

El corredor restà sorprès.

—Perdoni — féu, anant-se'n—. Em creia que això era un despatx.

Erudició

Estaven reunits, ja fa dies, a la Generalitat la Comissió del Liceu i l'empresari. Quan aquest va acabar d'exposar els seus «grans» plans, el mestre Casals, que presidia, va donar per acabat l'acte.

Tot sortint, En Rodés va cridar un músic dels presents :

—Escolteu — li preguntà—, vós que heu estat a París, que sabeu la direcció d'un tal Rameau que té una òpera que se'n diu *Càstor i Pòllux*?

—Home, no sigueu plaga ! Que no sabeu que Rameau va morir l'any 1764?

—Perdoneu — explicà En Rodés —, tinc tantes coses al cap, que em pensava que Rameau era un músic modern. No hi queia que era de l'època d'En Prim.

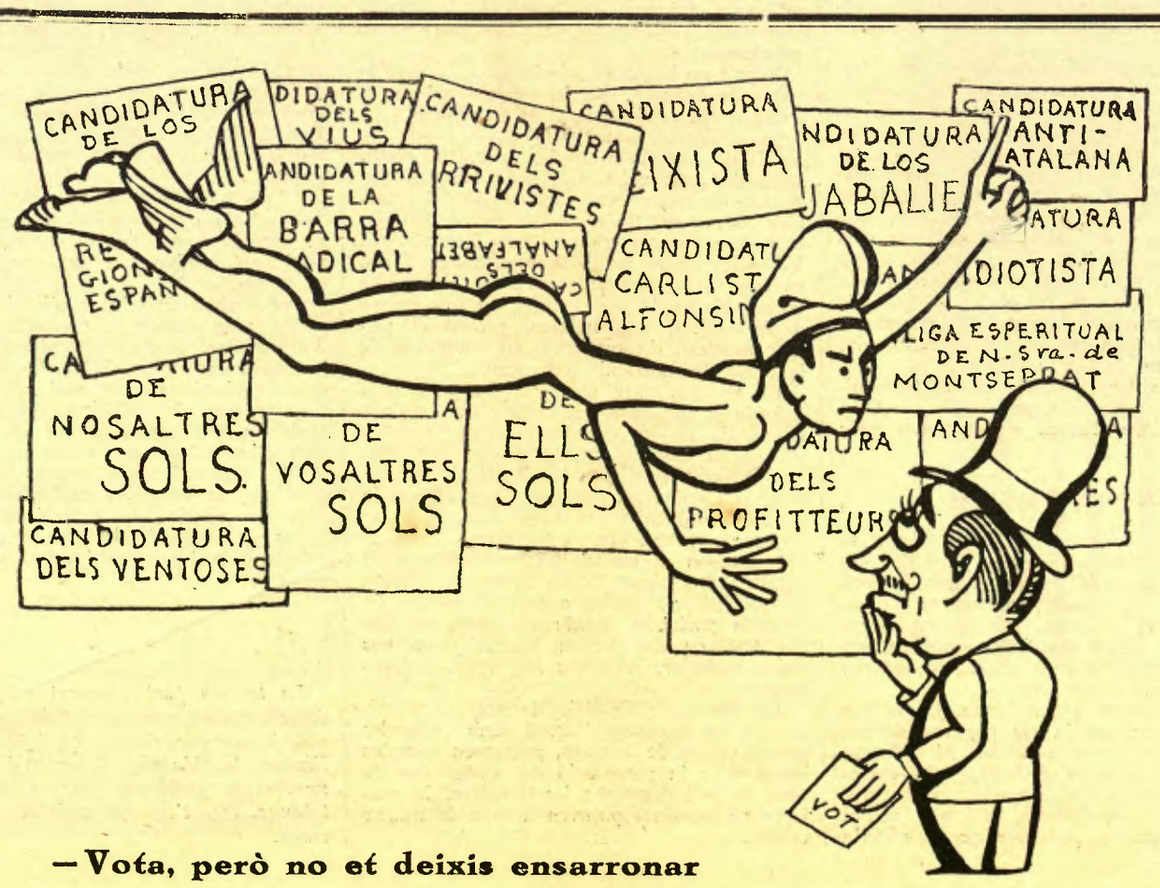

—Vota, però no et deixis ensarronar

Marit enganyat, home aprofitat

El soci de l'Eqüestre senyor...

No direm el nom, vaja! Corre, a l'Eqüestre, de boca en boca, i també la historieta de la qual ha estat protagonista i que anem a contar.

Un soci, doncs, de l'Eqüestre té una amigueta. Es casat. La seva dona, jove i bonica, obeint potser a allò d'ull per ull i dent per dent, l'enganya. Es tracta d'un amic de diners. L'adulteri, així, resulta sempre més agradable.

Un bon dia, en fa molt pocs, la dona del senyor de l'Eqüestre s'enamora d'un luxós abric de pells. Val 14,000 pessetes. Quin abric! Com que al marit no li rutllen prou bé els afers, la senyora recorre a l'amic.

Ja són a la pelleteria.

—Així van—diu l'amic—deu mil pessetes a compte. Aquesta senyora passarà a recollir l'abric amb un altre senyor, el qual pagarà les quatre mil pessetes que resten.

L'endemà, al matí, escena matrimonial.

—Una ganga que no es presentarà mai més!—diu la senyora—. Quin abric! Només 4,000 pessetes! Es extraordinari!

A la tarda, marit i muller compareixen a la pelleteria.

—Magnífic, magnífic!—exclama el senyor de l'Eqüestre—. Magnífic i gens car, la veritat. Però no m'és possible, ara, desemborsar les 4,000 pessetes. Guardin-me'l uns dies.

Passen vint-i-quatre hores.

El marit torna a la pelleteria. Paga les quatre mil pessetes. Un xofer que l'acompanya s'emporta l'abric.

I vet així per què l'amiga del senyor de l'Eqüestre, a desgrat que a ell no li rutllin prou bé els afers, portarà aquest hivern un gran abric de pells, de 14,000 pessetes.

Brindem la historieta al modern comediògraf senyor Millàs-Raurell. Es, també, «apta per a senyores» i, a més, divertida.

A veure qui pot més

Fins ara era la premsa francesa la que se'n duia la palma de les relliscades. Tothom recorda *Le Journal* amb el retrat del vell Antoni Maura portant per llegenda: «Monsieur Miguel Maura, ministre de l'Intérieur de l'Espagne», així com les reiterades referències al «Général Cambó». Es veu, però, que la premsa madrilenya vol pendre la feina a la francesa i, per poc que s'hi esforci, ho aconseguirà.

Luz, en parlar de l'assassinat de Teresa Domènech, comès al seu domicili del carrer de Salines, de la barriada de Gràcia, ho encapçala amb un gros titular que resa: *El crimen del Paseo de Gracia*, però aquesta *gaffe* no passa de pecat venial si hom la compara amb la de *Nuevo Mundo*, el qual, en biografiar els Consellers novells de la Generalitat, denigra així el d'Economia, senyor Serra i Moret:

«...*En la conserjería de Economía y Trabajo ha ido dejando labor hecha para el futuro catalán.*»

Tecnicisme i documentació

El senyor Rossell i Vilà, candidat de l'Esquerra Republicana, durant la dictadura portava la direcció d'una organització militaritzada i clandestina que havia de fer la revolució. Per a subvenir a les seves despeses, hi havia una colla d'amics que pagaven una quota mensual de cinc pessetes.

Entre els qui cotitzaven hi havia Manuel Brunet, el qual es negà a seguir pagant el dia que s'assabentà que l'estat major del senyor Rossell i Vilà havia adquirit una partida de mapes d'En Paluzie.

Qüestions d'altura

En una de les tertúlies d'escriptors i periodistes que es reuneixen al Café de la Rambla es contava l'altra tarda que a Madrid hi ha una companyia de guàrdies d'assalt composta per individus d'una alçària realment impressionant. El més baix, un metre vuitanta cinc.

—No és gran cosa—va replicar un dels presents—. En Joaquim Montaner fa un metre noranta.

Un poeta que es distingeix per les seves estridències esquerristes i anticlericals, no totes de bon gust, prengué la paraula tot seguit.

—No m'estranya—digué—. Jo sempre he cregut que En Joaquim Montaner havia errat l'ofici. Veieu? Havia d'haver-se fet guàrdia d'assalt.

—Doncs què hem de dir del seu germà Antoni, que encara és més alt?—féu el que havia parlat primer.

—Oh—conclogué el poeta—, és que al seu germà Antoni l'en faran quan governi Lerroux.

Bona fe

Això succeí en una llar de menestrals. El noi gran havia adquirit un aparell receptor a pagar a terminis. El «trasto» era l'atracció de la casa.

El virtuosisme del propietari feia que jugués materialment amb les dues emissores locals: ara escolto Ràdio Barcelona, ara escolto Ràdio Associació. D'aquesta manera el noi s'anava entretenint.

Un dia, però, repetia la combinació d'una manera desenfrenada i la seva mare, amb tota ingenuïtat, li digué:

—No et sembla, noi, que s'enfadaran!

L'home elegant
visitarà aquesta temporada
Mallafré
SASTRE
Ronda de Sant Pere, 24, pral.
Telèfon 18835

MÚRCIA, EXPORTADORA D'HOMES

Vint-i-vuit hores en transmiserià

(*Continuació*)

Des de la sortida del refugi que havia estat escenari del discurs del xofer fins a València, el viatge fou molt tranquil. D'una banda, la sensació de l'autoritat del xofer, de l'altra, la son que envaïa tot el passatge, tingueren la virtut de posar calma en aquella olla de grills. Fins la quitxalla, fatigada, estava quieta. Tothom procurava dormir, malgrat la incomoditat de la posició. N'hi havia que dormien plegats, amb els colzes als genolls i la cara a les mans; d'altres, amb el braç repenjat a la finestreta sostenint-se el cap. Les dones, una mica cohibides després del discurs del xofer, callaven; només alguna trencava el silenci en passar per davant d'un cementiri: ho avisava a les altres i totes es senyaven. De tant en tant, però, sorgia un rondineig apagat: era un passatger, damunt del qual queia el seu adormit veí de seient.

Un dels xofers dormia; l'altre, el que duia el volant, procurava no fer el mateix i cantava el *Caballero de rico plumero* per deixondir-se; alternava aquest cant amb el del famós pasdoble *Valencia* quan trobàvem aquest nom escrit en alguna paret, acompanyat d'una fletxa indicadora.

VALÈNCIA

Per fi arribàrem a València. El company Cañizares, que havia dormit mig estirat a terra, amb el cap a la meva falda, baixà amb mi a pendre un café amb llet i un *croissant*, que naturalment vaig haver de pagar jo. Ell no duia ni cinc cèntims i, a tall de justificació, em deia:

—¡*Hay que ver lo que gano yo en Barcelona! Una burrada de pesetas, en los dos meses que estuve allí. Calcula que trabajo de* manobre. *Tienes que darme tu dirección; tenemos que vernos a menudo.*

El xofer anuncià que arribaríem a Barcelona tres o quatre hores més tard del previst. La notícia va alçar un cor de planys indescriptible; molts dels passatgers havien avisat familiars i coneguts perquè els anessin a rebre. El xofer donà la solució: escriure'ls una carta, que rebrien just a l'hora de sortir a esperar l'arribada del transmiserià. Sospito que fou l'«inventor» que va tenir la mala pensada de denunciar que jo sabia escriure. El cas és que no vaig poder defugir les sollicitacions d'aquella gent. Voltat d'un cor d'admiradors, que es feien creus que a la meva jove edat escrivís tan de pressa, vaig escriure al dictat unes cartes plenes de *Sabrás que...*, que ni jo mateix hauria entès si les hagués rellegit. A les destinatàries minyones de servei, se'ls recomanava de demanar permís a la *señorita* per sortir a rebre el transmiserià. *No faltes aunque todo se hunda*, insistia un. Jo mateix vaig signar i rubricar-les, i d'alguna vaig haver de pagar-ne els segells.

Mentre acabava la meva tasca de memorialista, un policia amb passa decidida s'acostava al cotxe. Els xofers, alarmats, el maleïen entre dents, sense oblidar l'ascendència materna de l'inoportú. Fou una falsa alarma; era lorquí i no venia a demanar documents inexistents, sinó a saludar amistats, a preguntar per la seva xicota i a desitjar-nos *buen viaje y próspera suerte*. Els xofers, tranquil·litzats, el convidaren a una copeta d'*ojén*.

Al cap de tres quarts, havent-hi deixat tres noies i uns quants farcells, sortírem de València, després que les dones que encara seguien marejades s'hagueren fet comprar —elles no podien baixar del cotxe— unes quantes llimones per omplir amb llur suc l'ampolla del remei d'eficàcia dubtosa.

SAGUNTO

Sagunto serà sempre per mi un nom evocador, i no pas a causa de les guerres púniques ni la restauració alfonsina, sinó perquè allí vaig començar a veure'm lliure del perill d'arribar a Barcelona encarcarat i baldat de cames. Gràcies a haver baixat a Sagunto un passatger que ocupava un lloc de privilegi, i al prestigi obtingut amb el secretariat exercit, vaig poder seure al costat dels xofers, on podia estirar les cames per sobre la gàbia de canaris.

Abans d'aconseguir aquesta prerrogativa, mentre em passejava esperant que l'auto fes benzina en un garatge de Sagunto, tres destacats membres de la nodrida colònia murciana se m'acostaren a demanar-me les meves impressions sobre l'estat actual dels jugadors del F. C. Múrcia. Només l'havia sentit anomenar, i encara ben poques vegades; però per no decebre'ls vaig assegurar-los seriosament que els havia vist jugar i entrenar-se, i que sens dubte guanyarien el Cartagena, el seu etern rival. De contents, els preguntaires reiteraren les invitacions a beure amb ells les copes de *cazalla* que volgués.

Anàvem travessant pobles valencians, sense a penes trobar una ànima en aquelles hores. Gairebé tots els passatgers dormien. El xofer m'havia pregat que li donés conversa a fi de mantenir-lo despert i que, si calia, li trepitgés un visible *juanete* del peu dret. Tot endebades; arribà un moment en què la son se li féu tan irresistible, que parà el cotxe i declarà que faria una dormideta de mitja hora. I, acotant el cap sobre el volant, es posà a domir com una soca; no el despertaren ni les queixes de les dones, temeroses d'emmalaltir si entrava dins del cotxe la rosada de la matinada, ni els gemecs de les marejades.

Quan, el xofer ja descansat, el transmiserià començà a rodar per terres de Castelló, una claror lletosa s'accentuava cada vegada més.

ENTRADA A CATALUNYA

El passatge transmiserià es revifava, la quitxalla ja donava senyals de vida, les dones es pentinaven fent-se el monyo recíprocament i els homes començaven l'ofensiva contra la pacatilla. Unicament no es revifaven les dones marejades, que seguien amb la cara tapada amb amples mocadors: per elles la nit continuava.

Anàvem a entrar a Catalunya. Ja havíem passat Vinaroç, on ja els pagesos sortien al camp i les velles a missa. Al moment que, entrant al pont divisori, vaig exclamar: «Ja som a Catalunya!», es va produir un gran esverament. Els que no hi havien estat mai es pensaven que ja s'havia de baixar i començaven a remenar farcells i comptar paquets.

I encara faltaven onze hores per arribar a Barcelona!

—*Oiga, chofé* — deia una dona —, *avíseme en el puente de Pulgas; allí tengo que bajar.*

Fou un problema escatir quin pont era el que anomenava aquella dona del mocador al cap. Després d'un minuciós interrogatori, es posà en clar que havia de baixar al pont d'Esplugues, i allí demanar per *casa Vicente* o *calle Vicente*; no ho sabia del cert. Duia l'adreça dintre del *cofre*: un *mundo*

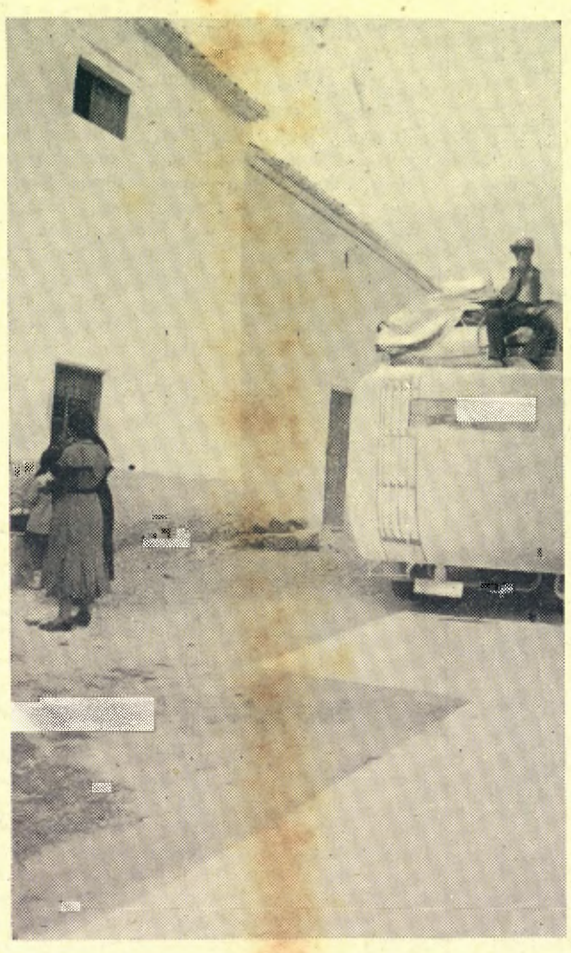

La «Venta de los Puertos»

virolat, voltat d'un matalàs, una saca, tot lligat amb cordes i posat sobre el sostre del cotxe. Una altra dona ens demanava que l'aviséssim en passar el Llobregat, riu pel qual preguntava, tement que ens passés per alt, en travessar qualsevol curs d'aigua, riu, riuet o riera, que trobàrem a partir del Júcar.

Només es parlava de Barcelona; els que hi havien estat donaven llargues conferències als emigrants novells. La veu del xofer interrompé les informacions:

—*Si queréis comer uva, atended a ambos lados y avisadme cuando veáis.*

Què m'has dit! Ja no es parlà més; tothom, abocat a les finestretes, inspeccionava, de vegades a través del tracoma, les vinyes d'Ulldecona i pobles següents. Potser hi contribuïa la poca claror d'aquella hora matinal, potser la verema ja era feta; el cas és que ningú veia raïm.

—¡*Mardita sea la mar! No cabe duda que hay uva y buena: yo la comí la semana pasada* — assegurà el xofer, parant el cotxe. Dos murcians es varen destacar, Catalunya endins, sense resultat. Cañizares va veure una figuera i s'hi va dirigir com una bala; amb la mateixa velocitat va desfer el camí: un tortosí, sota el seu ample barret, li engegava de lluny frases poc hospitalàries. Però Cañizares no havia del tot perdut el temps: duia la pitrera plena de figues, sinó que amb la precipitació no havia pogut triar i més de la meitat eren immenjables de tan verdes i suquejaven llet. Ell no s'hi amoïnà pas, i se les menjà com si res.

A les portes de Tortosa, un civil al mig de la carretera, amb el braç estès, provoca una rastellera d'insults *sotto voce* que el xofer interromp de mastegar per dir:

—¡*Ya lo sabéis: que vais todos juntos, que todos tenéis trabajo en Barcelona y que todos venís conmigo!*

Tots saludàrem amablement aquella representació de l'autoritat, amb la qual baixà a conferenciar el xofer. Només vaig sentir: «*...ya sabe usted que hay unas observaciones...*» Al cap de mig minut, el xofer cridava: «¡*A ver, los papeles!*» i, gairebé instantàniament: «*Bueno, dice que no es necesario.*»

Ningú no havia fet ni el gest de dur-se la mà a la butxaca. Em penso que en tot el cotxe no hi havia un parell de cèdules.

Ja a Tortosa, mentre el xofer venia un parell de canaris a un botiguer, un nodrit grup de gent voltà el cotxe. Aquesta impressió de la curiositat desvetllada pel transmiserià era del tot nova per mi. A Múrcia, el nostre pas no cridava gens l'atenció; a València, no es podia saber, donada l'hora en què hi passàrem; però a tot Catalunya érem objecte de comentaris, no pas massa desfavorables, que neixien, passat el primer moment d'estranyesa, en adonar-se de la placa de matrícula del cotxe.

El fet que uns joves, a Tortosa, vinguessin a fer brometa, refiats que parlant en català no els entendria ningú, provocà un seguit de comentaris durant el camí. La majoria dels murcians que ja havien estat a Catalunya, opinaven que s'hi vivia bé i que no tenien res a dir dels catalans; en canvi, els que venien per primera vegada preguntaven si els obligarien a parlar en català i fins algun lloava Primo de Rivera perquè havia treballat a fi que tots els espanyols parlessin igual; un assegurà que els catalans els «*tenían hincha y no nos dejan trabajar, mientras hay tanto extranjero*».

Tot dinant a Perelló, els xofers, a més a més de posar-se d'acord amb l'hostaler per al viatge de tornada, passsaren comptes entre ells: la recaptació del viatge era de prop de mil pessetes; les despeses, la majoria en benzina, pujaven a més de quatre centes.

TARRAGONA

Nova aturada a fer benzina i nova venda de canaris:

—*Los mejores del mundo, lo lleva nuestro clima. Ahora no cantan porque están cansados del viaje* — deia el xofer fent-ne propaganda.

Durant aquestes operacions, se'ns atansà un altre guàrdia civil, un caporal. Parlà amb el xofer i féu el viatge amb nosaltres fins a Barcelona, en un seient preferent. Deia que li corria pressa arribar i, aprofitant l'avinentesa de l'auto, no havia d'esperar dues hores el tren. Naturalment, viatjà gratis, amb gran contentament de tothom, ja que la seva presència al costat del xofer feia retirar, tot saludant militarment, tots els guàrdies civils que tingueren velleïtats d'aturar el transmiserià en el camí de Tarragona a Barcelona.

Aquesta darrera etapa semblà la més llarga. Ja feia massa hores que durava el viatge, i el transmiserià s'aturava sovint a fi d'apuntar passatges per a la tornada. Sobretot a Vendrell i a Sitges, on molta gent amb matalassos i altres bagatges feia hores que esperava un transmiserià buit que els tornés a Múrcia.

Passades les costes de Garraf, en les quals vaig haver de subjectar la palanca del canvi de marxes, ja que la segona s'escorria, i tocar la botzina, començaren els preparatius d'arribada. Corrent pel pla de Castelldefels, tot era preguntar adreces absurdes i completar indicacions vaguíssimes. Gairebé ningú sabia del cert on havia d'anar a parar, tothom es refiava de parents i coneguts que havien d'aparèixer com per miracle.

BARCELONA A LA VISTA

El xofer avisà una cosa alarmant: que ens deturarien els burots. Tothom protestà i amenaçà resistir-se. El Cañizares, amb els seus vint-i-tres coloms i ni un cèntim, prengué la resolució heroica de baixar prop del pont d'Esplugues, a esperar que acabés de fer-se fosc per arribar camps a través a Hostafrancs. Una mica més enllà baixà la dona que duia l'adreça dintre el *cofre*. Es quedà al costat del pont, desfent nusos, estenent matalassos per terra i treient objectes del bagul, a la recerca de *las señas* tan ben guardades.

A Hospitalet esperaven el transmiserià més de vint-i-cinc persones. Hi deixàrem ben bé una tercera part del passatge destinada a augmentar la ja nombrosíssima població immigrada. Tothom es coneixia, tothom es preguntava per parents i coneguts. Molts d'aquells vint-i-cinc no havien vingut a esperar ningú, sinó a saber notícies i a xerrar amb llurs paisans, a submergir-se en una atmosfera murciana cent per cent.

Per més que la raó em deia el contrari, em semblava no haver-me mogut de Múrcia, o almenys que el transmiserià m'havia fet fer un viatge circular i m'hi havia tornat.

Després d'aquesta escena d'alegria, en vingueren unes altres de dramàtiques davant dels burots. Una d'aquelles dones, que no s'havia mogut mai de la Sierra de Almenara, no podia entendre què cosa era el fisc ni comprenia la raó per la qual havia de pagar per les bestioles que duia amb ella. Les trenta persones que li ho volien explicar, no feien sinó augmentar la confusió. Les amenaces de l'agent municipal de fer-la agafar per un guàrdia civil, redoblaren l'esverament de la dona.

Per fi, arreglat tot d'una manera o altra, el xofer anuncià que ja no s'aturaria per res fins al final del trajecte: un garatge del Saló de Galán i García Hernández. Fou endebades que a una dona li semblés veure el seu germà passant pel Parallel, o que un xicot conegués un cosí prop del monument de Colom. De cares conegudes, tothom en trobava. Potser només jo, barceloní, no en vaig veure cap.

Per fi, al cap de vint-i-vuit hores de viatge, aquest s'acabà. Tot just parat el cotxe, els xofers se n'anaren a dormir. Quedaren els passatgers, triant-se els farcells i embalums diversos que duien, tasca a la qual cooperaren diverses persones que ens havien vingut a rebre, entre elles un carrabiner.

Encara vaig haver de desxifrar adreces i donar direccions. Una mare i una filla preguntaven on queia allò de *Balcarca* que duien escrit en un tros de paper. No es posà en clar si era Vallcarca de prop de Barcelona o de les Costes de Garraf. Decantant-me per la primera suposició, vaig preguntar a la noia si coneixia els números, per indicar-li els tramvies que li calia agafar: «*Yo no, pero mi madre sí sabe*», em va dir. Com es veu, la cultura, en aquell país, no sembla pas que augmenti amb el temps.

Per acabar amb les explicacions enrevessades, vaig acabar aconsellant, a elles i a d'altres, que si no els venia d'unes pessetes agafessin taxis. D'altra manera dubto que haguessin arribat mai enlloc.

Quan tots els emigrants hagueren afagat taxis, en vaig pendre un per mi. Com el capità d'un vaixell que s'ensorra, vaig ésser l'últim d'abandonar el transmiserià. Bolcat al seient, em vaig contemplar tan brut i polsós, em sentia tan cruixit de vint-i-vuit hores en transmiserià, tan desfet, que se m'aferrà la idea que ja mai no seria bo per res.

CARLES SENTIS

La tercera part d'aquest reportatge serà dedicada a exposar la distribució del material humà per Catalunya i el Migdia de França, la vida que hi porten i alguns dels nombrosos problemes que, sobretot a Catalunya, crea l'existència de la colònia murciana.

L'APERITIU

Fotomuntatge. — Els elefants d'Olympia, Lerroux, Grock, els infinits vasos amb un bolado dintre, que aquests dies reposen damunt la tauleta vermella dels jocs de mans electorals. Circ i política. Passió i rialles.

Lerroux i Grock, els dos pallassos màxims d'aquest moment. Recordeu Emil Jannings en les escenes més agres de *L'Angel Blau*? No sé per què, el senyor Lerroux em fa pensar en la cara enfarinada, i en aquell ou esclafat damunt la perruca de clown i en aquell espinguet de galliner horrible que Jannings engega en el seu film. Lerroux és també un pallasso lamentable com el pobre professor Unrat; aquest truc que s'ha empescat ara, aquesta vil explotació d'un separatisme només existent en la capseta de les trampes del cabdill radical, és alguna cosa de circ tronadíssim, de music-hall de misèria, de taverna de murcians esquàlids.

El pobre Lerroux ha tingut de fer tots els papers de l'auca aquests darrers anys de la seva vida, per poder passar la corda fluixa que va de l'estómac al cor. Quan va venir la República, el vell engatussaire va simular un gest de lleó, però de seguida el lleó va desinflar-se, era un fals lleó de circ d'aquests de roba i llana de moltó dintre els quals es fiquen dos pallassos i simulen els bramuls de la incontinència. Lerroux, el màxim enemic de Barcelona, de totes les èpoques, ara a les seves acaballes, després d'untar la concupiscència de quatre rics, que no tenen res més que quartos i una mica d'odi aigualit a la nostra terra, després d'ensarronar el més trist capitalisme parasitari d'aquest país, veient el gran paper ridícul del seu partit convertint les arengades i l'alioli d'abans en un pollastre farcit de somnis monàrquics i de comptes corrents, s'empesca ara la tombarella més desgraciada i afirma una Catalunya enemiga dels espanyols, i promet als espanyols la conquesta de Catalunya. Els no-catalans s'apoderaran de tot, implantaran l'Estatut i seran més catalanistes, segons el senyor Lerroux, que el meu amic Eugeni Xammar, que és un dels catalanistes més autèntics que jo conec.

Lerroux, amb aquesta repugnant pallassada del seu gran discurs a l'Olympia i de tots els discursos i fantasies que es permeten els del seu partit, pensa pescar peix, i pensa fer un paper magnífic en les eleccions. De tots els jocs, i els mals jocs que ha fet Lerroux a Barcelona, potser aquest és el més vil de tots, potser en cap com aquest no es veu tota la mala fe d'una impotència senil. Pobre senyor Lerroux! Quines coses més tristes es veu obligat a fer un home; d'aquesta manera es pensa el senyor Lerroux que paga l'hospitalitat que li han ofert tots els badocs del nostre país. Vull creure que entre aquests badocs, n'hi ha hagut que se l'han pres de bona fe. Dels vius, no cal parlar-ne; dels vius lerrouxistes que des de fa prop de trenta anys han fet de sangoneres a l'Ajuntament de Barcelona, no cal parlar-ne en un fotomuntatge de circ, perquè no són espectaculars, ni fan riure; només inspiren fàstic.

El senyor Lerroux, sí, el senyor Lerroux és espectacular, és el pallasso de la retòrica de les golfes arnades, és l'home que plora i esgaripa, i parla del seu cor, com el pobre protagonista de *L'Angel Blau*. Però seria la més lamentable vergonya pel nostre país en els moments actuals, si aquest pallasso gairebé geològic fos alguna cosa més que un pallasso, si la martingala grollera que ara s'ha empescat pogués influir en el resultat electoral d'una manera indigna contra Catalunya, contra la lleialtat i la bona fe de Catalunya, nodridora de paràsits que li claven una punyalada a l'esquena. Jo no vull creure que el truc del senyor Lerroux, d'aquest dramàtic pallasso desesperat, pugui tenir cap eficàcia; però cal estar una mica alerta amb els esgarips dels galls cloròtics i adiposos.

Al costat del pallasso de la fatalitat, del pallasso per força, ha debutat al Tívoli Grock, l'as i el degà de tots els pallassos del món que fan servir la cara enfarinada per crear la pura joia, fora del temps i de l'espai. Grock és tot el vell continent que encara fa riure la gran tradició italiana, de la mateixa manera que Chaplin és el perfum dels parracs del Nou Continent, empeltats de la tristesa i el cristianisme de Dickens.

Grock és la rialla pels prínceps llegendaris de mala fe i per les criatures rosses com un fil d'or, Chaplin porta darrera seu la rialla dels milions dels cansaladers, i del coloret de les mecanògrafes. Grock arriba a Barcelona, ignorant de la pallassada de Lerroux, no sap ben bé en quin moment i en quin país han anat a caure les seves facècies sublims. En les hores del seu debut s'escau la màxima segregació de suor electoral.

La política, i les eleccions especialment, són una anècdota variable; la gràcia de Grock té un sentit d'eternitat; però en les eleccions d'ara, i en la passió que s'hi posa, hi ha alguna cosa més que la variable anècdota de sempre, hi ha l'esdevenidor d'una paraula que per a nosaltres també té un gust etern: Catalunya. Per això, de totes les baralles i penjaments d'aquests dies, cap no ens pot doldre tant com la pallassada del senyor Lerroux i els seus. Per això a la tensió de la pell d'això que en diem el cos electoral, cap massatge no li pot ésser més útil, ni més higiènic, que la tombarella desinteressada i perfecta del pallasso Grock.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Saló Restaurant GLACIER
TOTS ELS DIES
GARRAFA DE PRIORAT
Plaça Francesc Macià, 3 (abans Plaça Reial) i Rambla del Mig, 19. - Telèfon 22503

CARISSERIA FITÓ BARCELONA
GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

LES RODALIES DEL DIA 20

Panorama electoral barceloní

Aquesta vegada els electors catalans no trobaran pas a mancar matisos entre les diverses candidatures que se'ls ofereixen; des de l'extrema dreta a l'extrema esquerra, hi ha una llarga sèrie de partits, nombrosos com els colors de l'espectre solar. N'hi ha de moderats, i d'immoderats; de religiosos i de laics; de menja-capellans; d'episcopals; de burgesos quiets i burgesos demagògics; d'obreristes encesos o tranquils. Per acabar-ho d'arrodonir, fins n'hi ha de no-catalans. No hauríem dit mai que la condició de no-català pogués ésser una etiqueta, al precís moment que es discutia la constitució de Catalunya. Per més extravagància, aquests no-catalans es presenten per majories, sota el cabdillatge d'una tercera encarnació o, més ben dit, «enquadernació» de Lerroux. De manera que ni tenen l'excusa de fer de minories nacionals. Si per un impossible, les guanyessin, vetaquí tot Catalunya estructurada autonòmicament pels forasters. Els afanys inconfessables sovint revesteixen disfresses ben pintoresques!

La presidència del míting del P. C. R.

Hi ha mítings de totes les tendències; i, llevat de pocs casos, d'alguna capelleta comunista, per exemple, tots els mítings s'omplen de gust. Es veu que el mostre poble es sent curiós.

Un tret característic: exceptuant els actes de l'Esquerra, tot és u atacar-la i arrencar una ovació. Rarament s'havia vist una impopularitat guanyada en tant poc de temps. Sense fer calendaris ni profecies; hom endevina una derrota, si més no, moral, d'aquest partit. Quan alguns dels seus elements van oposar-se a una coalició d'Esquerres, moguts d'un afany un xic infantil de tenir càrrecs, poc podien pensar que acceleraven l'ensorrament de la bastida que volien dreçar-se. Car, acceptant la millor contingència, aquest partit entra definitivament a un partit de tamany natural. Ha finit el latifundi polític.

La Lliga, que sempre s'ha caracteritzat per la seva gran pompa electoral, aquesta vegada extrema la seva magnificència: hom es pregunta si es farà fer les paperetes amb paper de cartells daurats o fixarà cartells electorals en forma de làpides de marbre o de bronze. Sembla que l'aviació collaborarà a la propaganda d'aquest partit. Amb tot el respecte degut a les persones, observem que a la seva candidatura hi figuren, com en una desfilada de maniquins vestits de diverses èpoques, el senyor Ventosa, a la manera dels ministres de la monarquia; el senyor Puig i Cadafalch, en representació dels que es van deixar enganyar per Primo de Rivera, i, per últim, el senyor Agell i Agell, vera efígie dels tupinaires i electorers. Com a processó fa molt bonic; però dubtem que convenci gaire la gent. Fins sembla estrany que un partit que no té altra tàctica sinó l'oportunisme, hagi triat els personatges més inoportuns.

Però sempre hi ha un millor, diuen, i les Dretes de Catalunya troben manera de doblar el joc de la Lliga. La Lliga predica la Religió, la Família i la Propietat; els altres són més concrets i contundents: *Dios, Patria y Rey*. El seu programa és molt senzill i s'adapta a les necessitats espirituals d'una mena d'anarquistes que tenen massa diners per a ésser de la F. A. I. A més, la Lliga i la Dreta, mitjançant els seus majestuosos organs, *La Veu, El Correo* i el *Brusi*, canvien mútuament feixugues i lentes garrotades teològiques. Tothom retalla fragments de proses episcopals i papals, tirant l'aigua al seu molí. I la cosa més sorprenent és la constatació que, en efecte, hi ha possibilitat de fer cites d'aquests solemnes autors tant en un sentit com en un altre. Però això és ben explicable; car l'Església té prop de dos mil anys d'existència i el món ha donat moltes voltes.

Ara, dins la pràctica electoral, aquesta disputa político-teològica neutralitza les dretes les unes contra les altres.

Els radicals, com hem dit, convoquen tots els forasters residents a Catalunya i els exhorten a deixar-se d'ideals i de romansos i només a fixar-se ara que els catalans baden i discuteixen, és possible apoderar-se de la Generalitat. No volem fer als no-catalans residents a Catalunya l'insult de suposar-los un pensar tan vil. En realitat, sols acudirà a la crida aquella terragada, on àdhuc hi ha, per dissort, algun català. El Partit Radical, a Catalunya, és una mena de cambra de mals endreços on van a parar tots els que no saben on dar-la. Monàrquics, anticatalans de poca envergadura; plutòcrates i aspirants a plutòcrates. Una cosa així, mancada d'ideals, no pot constituir més que una mena de malaltia pública. De vegades s'enfebra, de vegades cedeix i, a l'últim, acaba per desaparèixer. Perquè en política tampoc hi està de massa una mica de to moral.

I, enfront d'aquests partits desequilibrats, els uns, uns hereus-escampa, com l'Esquerra; els altres, gent carregada de deutes, políticament parlant, com la Lliga i les Dretes, i els altres, cobdiciosos, com és ara els radicals; enfront d'això en descomposició s'alça una nova força, la Concentració Catalanista Republicana, que ha pogut aplegar el màximum d'energies catalanistes, republicanes i esquerranes. Es el partit que s'acorda més amb l'hora present. Hora de Catalunya, República i esquerrisme. Així com totes les altres es basen amb algun defecte típic de Catalunya; l'Esquerra, la tendència anarquitzant i puerilment destructiva; la Lliga i la Dreta, l'encongiment i l'esperit migrat; els radicals, en fi, la nostra meselleria davant dels malbaratadors dels cabals públics, els homes que integren la candidatura de Concentració Catalanista Republicana volen cercar dintre el sentiment del nostre poble totes aquelles coses que l'eleven i el posen a l'altura de la seva missió. Aquest partit, que ara es presenta a les eleccions fiadament, ja fa molt de temps que actua. La seva gent són els que, pràcticament, han governat les coses de Catalunya, durant els intervals que uns altres descansaven de la tasca d'anarquitzar-la.

ROSSEND LLATES

Mirant a fora

L'accent

Von Papen no és gens refractari a l'interviu, mal que l'hi demanin periodistes francesos. Però, prudent, el canceller té una mena d'interviu estereotipat i el repeteix.

Von Papen parla el francès amb desembaràs, però amb un marcat accent anglès.

—Espero—va dir-li un dels seus recents interlocutors—, que en compensació parleu l'anglès amb accent francès.

—Exactament—féu el canceller—, així respecto la igualtat de drets.

El preu de la glòria

S'explica que en una ocasió Hitler va anar a Stuttgart a passar revista als seus nazis. Però s'equivocà de tren i en lloc d'arribar-hi a les deu, com s'havia anunciat, s'hi presentà a les vuit. Naturalment, no hi havia ningú a rebre'l. Hitler, per esperar les deu, cridà un taxi i es féu acompanyar a visitar edificis i monuments. El xofer, que no l'havia reconegut a despit del seu bigoti de raspall i la seva clenxa a la dreta, perquè a Stuttgart eren a milers els nazis que portaven bigoti de raspall i clenxa a la dreta, li digué:

—Fins a tres quarts de deu, disposi. Però després no, perquè hem d'ésser a les deu a l'estació a rebre el gran Hitler.

El feixista alemany quedà admirat. Visità Stuttgart i a tres quarts de deu el xofer insistí:

—Ara l'hauré de deixar perquè a les deu he d'anar a rebre l'incommensurable Hitler.

L'emoció de l'interessat no és per a descrita. Provà, encara, de convèncer el taxista, però no va poder. Per això es féu portar a l'estació disposat a rebre, també, l'heroi dels nazis. A l'hora de pagar el taxímetre marcava onze marcs i Adolf Hitler, agraït, en donà nou de propina. El xofer restà veient visions. En aquests temps de crisi! I quan ja Hitler anava a allunyar-se, l'agafà pel braç i li digué:

—Torni a pujar al cotxe i anem allà on vostè vulgui. Fins aquí ni a vostè ni a mi aquest Hitler no ens preocupa gens ni mica.

Moral indumentària

—I ara, què feu amb la meva esquena?

Bracht.—Prenc mides per a un nou decret.

(*Simplicissimus*, Munic)

Herriot i la ballarina

El president del Consell francès, de retorn d'Espanya, es va dirigir a Tolosa del Llenguadoc, on es celebrava un congrés del seu partit. Entre els actes organitzats al marge del congrés, hi hagué una representació de Samson et Dalila *al Capitole.*

Al primer entreacte, Herriot anà a saludar els artistes. A una ballarina li digué:

—Senyoreta, permeteu que us feliciti un que hi entén una mica. Perquè jo faig quasi el mateix ofici... Provo de conservar l'equilibri.

Els clixés

Com en tot congrés, hi hagué àpats. Al banquet oficial assistiren els diputats espanyols E. Ortega y Gasset i Salmerón, als quals tothom mirà quan l'orquestra tocà España, *música que anà acompanyada dels* olés! *de molts congressistes.*

—Ja en podem fer de revolucions—digué Ortega y Gasset—. Sempre toparem amb la tradició. I per més progressos que fem en l'ordre social, als ulls de l'estranger sempre serem uns ballarins de pantalons estrets i fanàtics dels toros.

Desig d'exactitud

Ara que s'ha posat de moda el 1900, un cabaret de París n'ha organitzat una reconstitució que ha estat tot un èxit.

En una taula hi havia els cèlebres advocats Henri Torrès — que defensà Macià — i Moro-Giafferi. El primer deia:

—Veus, Moro, perquè aquesta festa quedés encara millor i tothom es pogués creure de debò en 1900, només falta una cosa.

—Sí? Quina?

—Que tu tornessis a ser antisemita!

Historieta antifeixista

A Milà es troba a punt de morir un vell liberal de tota la vida. En tal ocasió, demana al seu secretari que li obtingui una tessera *feixista. Com que es tracta d'una persona important, la cosa no ofereix cap dificultat. Però el secretari està intrigat i no pot deixar de preguntar-li:*

—I doncs, per què dimoni voleu passar per feixista?

—Així almenys em reconforta de saber que amb la meva mort hi haurà un feixista de menys.

DOS FACTORS ELECTORALS

El bisbe i la F.A.I.

Potser algun dels lectors d'aquest setmanari, en passar els ulls pels epígrafs d'aquest article, trobarà que jo començo exagerant. I no obstant, és tan cert com la llum del dia que el bisbe i la C. N. T. són dos factors electorals i que aquests factors actuen. I no és menys cert que no em fa cap gràcia haver de parlar de l'activitat política del bisbe ni de la dels sindicats.

I en parlar de la C. N. T., en aquest cas concret, ho faig en el sentit ampli que en fer pronòstics electorals es diu «què farà la C. N. T.». Quan la gent es pregunta què farà la C. N. T., vol dir què faran els sindicats. El sindicat va actuar el 12 d'abril i el 28 de juny. Ningú no pot precisar, però, l'efecte que va tenir la seva intervenció i molts asseguren que sense el seu concurs el resultat hauria estat idèntic.

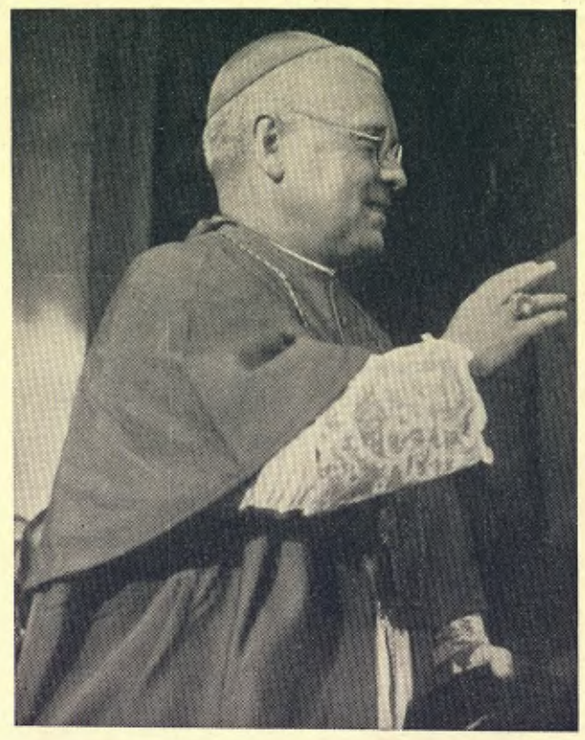

El bisbe Irurita

Ara la C. N. T. ha canviat. Està en mans de la F. A. I.; això vol dir que el seu poder sobre la massa obrera, almenys en matèria electoral, ha disminuït sensiblement. De totes maneres, encara que la seva força estigui bastant afeblida, en un sentit o altre, actuarà. La C. N. T. ha fet massa política per conservar la seva força en matèria de reivindicacions obreres i n'ha fet massa poca per a esdevenir una força política.

Per què no deixa, doncs, la política de banda? No, com pretén la F. A. I., aconsellant un abstencionisme—car això és ja una política—, sinó restant totalment al marge i no coaccionant el vot de les seves masses.

I si no es pot negar que el Sindicat, o certs sindicalistes, actuen en política, qui s'atreviria a negar que les més altes autoritats eclesiàstiques de Barcelona, des d'un quant temps ençà, no fan res més que fer política? La manera d'actuar aquestes dues potències és molt semblant. Els sindicalistes amenacen amb el desordre: els capellans amenacen amb les penes de l'infern si no voteu l'integrisme. Però ni el desordre ni les penes de l'infern són coses que funcionin automàticament i que estiguin a la mercè de qualsevol tarambana que les vulgui engegar.

Des de la premsa integrista, uns quants capellans, sota la capa del pseudònim, fulminen excomunions i amenaces contra els desobedients. I és que obliden — ells i els de més amunt — que en aquest món l'obeir va a mitges. Hi ha una legislació i unes disposicions molt concretes i una pastoral collectiva que, en opinió dels reverends del Palau Episcopal, deuen ésser papers mullats. I ni el bisbe ni els seus acòlits no fan cap cas de les normes pontifícies. Actuant en aquesta forma és té molt poca autoritat per orientar el ramat i encara menys per exigir-li obediència en matèria política.

Podria explicar diverses anècdotes eloqüentíssimes sobre l'actuació política de la penya del Palau Episcopal. I encara que es pensin que és possible dissimular d'una manera hipòcrita, podria demostrar que certes persones molt honorables que figuren a la candidatura carlina han estat objecte de pressions i coaccions per part de personalitats eclesiàstiques perquè accedissin que el seu nom figurés a la candidatura. Si no existissin aquestes pressions insensates, com s'explicaria que el president d'una obra tan espiritualista com la dels Exercicis pogués figurar en la candidatura de la Dreta de Catalunya? Aquest fet, que des del punt de vista de la tradició política del catolicisme és una monstruositat, és prou eloqüent per delatar una actuació tèrbola i partidista.

Els diaris polítics no acostumen a parlar d'aquestes irregularitats perquè quasi en tots, àdhuc en alguns d'esquerra, hi ha una certa por a l'anatema. La por és fundada perquè els acòlits del bisbe fa temps que tenen preparat un report que determinaria la prohibició de tota la premsa catalana de Barcelona. En tots ells han estat trobades nombroses heretgies. I només es salvaria de la crema *El Correo Catalán*, que és el que ha escrit més heretgies, per la senzilla raó que és el que manipula més matèria teològica, i és el que ha incorregut en més errors precisament perquè té capellà a casa en forma de censor eclesiàstic... No passarà res perquè si el bisbe pot donar un cop de crossa, els diaris poden recordar al bisbe que és l'única autoritat que ens queda del temps de la Dictadura. Més que la gràcia de Déu i la Santa Seu Apostòlica, fou el general Barrera qui va imposar el doctor Irurita com una garantia d'anticatalanisme. Això ho sap tothom, especialment els capellans.

La intervenció del poder eclesiàstic en les eleccions ha estat l'obra principal que han fet el doctor Irurita i els seus acòlits. Els dos poders clandestins que intervindran en aquestes eleccions, la F. A. I. i el bisbe, no podran per això desviar el veritable pensar de la massa neutra, que en les seves decisions passa per damunt d'aquestes conspiracions de sala i alcova.

MANUEL BRUNET

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges Marítims i Aeris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
Excursions en Autocar
Poblet i Santes Creus - S'Agaró - Centre i Sud d'Espanya
Sol·liciti opuscles explicatius

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

J. ROCA
EL JOIER DE LES CREACIONS EXCEPCIONALS
RAMBLA CENTRE, 33 • PASSATGE BACARDI, 2

EL CINEMA

LES ESTRENES

«Emil i els detectius»

Decididament, en el món del cinema els infants estan a l'ordre del dia. I sembla que un geni protector vetlli per la dignitat d'aquest gènere de films que avui comencen a multiplicar-se, perquè fins ara tots els films que es refereixen als infants o als adolescents resulten agradables, quan no veritables obres mestres.

El camí de la vida, Les peripècies de Skippy, Les aventures de Tom Sawyer, Sang jove, Noies d'uniforme. Heus ací una llista que fa goig de debò. Afegiu-hi ara *Emil i els detectius,* que es projecta al Fèmina. Aneu-lo a veure que no us en penedireu.

«Emil i els detectius»

L'infant envaeix el cinema. Però hi ha encara alguna cosa més. Hi ha, en alguns d'aquests films, com una mentalitat social, una preocupació envers les collectivitats. Reminiscències del cinema soviètic, que vol anar sempre més enllà de l'anècdota individual? Potser simplement una tendència molt pròpia de la nostra època de masses. En films com *Noies d'uniforme* o *Emil i els detectius,* no trobem sols l'infant abandonat a ell mateix en la soledat del seu món interior. No hi ha sols psicologia individual. Hi ha encara una altra cosa superposada. Hi ha la societat dels infants. Els adolescents agrupant-se, constituint collectivitats com aquella dels trinxeraires d'*El camí de la vida,* en començar el film, més tard convertits en operaris d'un taller de fusteria i metallúrgia. Les collegiales del pensionat alemany en *Noies d'uniforme,* un altre exemple, i ara, en *Emil i els detectius,* un xicot provincià ingressant en la vasta societat dels xavals d'un barri berlinès, que formen una mena de clan ben característic.

Emil va a Berlín per encàrrec de la seva mare, a portar, entre altres coses, cent quaranta marcs a la seva tia. En el departament del tren, un lladre que viatja amb ell li roba els diners després d'haver-lo narcotitzat amb un caramel. El noi, desesperat en despertar, no perd de vista aquell subjecte i amb la cooperació dels marrecs que va coneixent pels carrers de Berlín, munta un setge en tota regla a aquell lladregot, fins que finalment pot lliurar-lo a la comissaria.

No és arriscat suposar que aquest film hauria tingut mica més mica menys la mateixa forma que té ara, en el cas d'haver-se rodat en temps del mut. Es un film que entra de ple dintre aquella tècnica que ahir ens valia tantes obres mestres. I entengui's això com un elogi. El diàleg és escàs i el moviment és sempre sostingut llevat d'algunes poques escenes.

Els nois que fan els papers principals juguen meravellosament. Descobrim ara les excellents aptituds que el noi té per al cinema. El noi participa amb tanta de vehemència al rol que tracta de representar, que la simulació deixa d'ésser-ho i el joc esdevé per al noi una realitat. No és que vulguem dir que l'artista del cinema hagi d'arreconar tot control, per llançar-se a una autosuggestió d'instint; però sí que l'infant pot arribar pel camí més curt, de l'oblit d'ell mateix, que li és tan planer, a un resultat tan satisfactori com aquell que el gran actor aconsegueix previ un estudi reflexiu de les seves facultats d'expressió.

Cal citar d'aquest film la visualització del somni que Emil té sota la influència del narcòtic. El llenguatge literari és ben inhàbil en la descripció dels processos onírics. Totes aquelles narracions que tant abunden en les novelles, sempre les hem trobat ben poc satisfactòries. El *flou* inherent a les imatges del somni, la incoherència de llur successió, i sobretot aquelles característiques sensacions que tots coneixem per haver-les experimentat, de vertigen, de moviment ascensional o d'esllavissament, que n'acompanyen l'aparició, són deformacions objectives que el cinema en canvi sembla molt apte a expressar. En aquest film en trobem un magnífic exemple.

El film té totes les aparences d'una novella dedicada als infants, i amb tot les persones grans es diverteixen força veient aquest film lleuger i senzill. La foto és de primera qualitat i la visió sempre moguda dels carrers berlinesos és plena d'interès, àdhuc des d'un punt de vista estricte de documentació cinematogràfica. La sincronització que intervé en tots els llargs passatges purament visuals, que com hem dit són molts, excellent de so i de ritme enjogassat.

Fritz Rasp, amb la seva fesomia d'espanta-criatures, fa un magnífic treball en el seu paper de lladregot. Emil Rolf Wenkhaues és el nom del petit actor que fa de protagonista. Els cent nois de què parlen els cartells no apareixen sinó al final en algunes escenes de conjunt molt divertides. De fet, només mitja dotzena de nois intervenen en l'anècdota.

J. PALAU

Esmenant els errors dels altres, direm que *Voluptuositat,* el film estrenat al Capitol, no té res a veure amb el film txec *Erotikon.* Aquest, del qual ja ens hem ocupat aquí, encara no s'ha estrenat.

AVUI, al CAPITOL UN DRAMA PASSIONAL
Olga Tschechowa
Trude Berliner
Ad. v. Schlettow

CUATRO en la tempestad

FREDRIC MARCH, l'actor sol·licitat per totes les editorials americanes, en

EL MAS AUDAZ
L'estrany cas d'un home que va viure dues vides. ES UN FILM «PARAMOUNT»
Avui, estrena al COLISEUM
En escena, RAFEL SOLER, l'afamat guitarrista que acaba d'arribar d'Hollywood, presentarà un espectacle nou

PANORAMA

EL PROXIM FILM DE RENE CLAIR. — Una gran revista alemanya de cinema, *Film Kurier,* publica unes dades de gran interès sobre el nou film de René Clair. René Clair s'ha posat a treballar d'una manera molt metòdica i ha resolt de no produir més que un film per any. La presa de vistes és a mig fer. Per tant la redacció del *scénario* és acomplida. Hom sap que aquest, des del títol fins a la darrera pàgina, és escrit pel propi director que cura de tots els detalls, als estudis de la casa Tobis, compenetradíssima amb els desigs del gran director.

El film s'anomenarà *Quatorze juillet.* Film, doncs, cent per cent francès, on la gran festa nacional i popular francesa serveix de marc a la passió d'Annabella que juga el paper central del film. Hi haurà, naturalment, cançons. El carrer ple d'alegria en donarà motius múltiples. René Clair, però, no en vol forçar la nota. Hi ha un risc molt gran, diu, a exagerar la part cantada del cinema sonor.

Pel que sembla, el film de René Clair s'assemblarà més a *Sous les toits de Paris* que a qualsevol altra de les seves produccions. Altrament, però, creiem massa en el talent de René Clair perquè pensem que la personalitat d'aquest film no restarà salvada.

INSISTENCIA SOBRE STERNBERG. — Per segona vegada — la primera, davant *Marroc* — Josef von Sternberg ens fa sentir una impressió d'asfíxia. Ja ha estat remarcada ací mateix, a l'hora oportuna, però ara ens cal, davant la circumstància reincident—agreujadora—insistir novament. «Que el cinema tingui voluntat de catalogació, però que tingui també voluntat de finestra. Que l'objectiu s'acosti amorosament, amb una amor franciscana, a cada objecte; però que la *camera* no s'anulli en aquesta visió detallista. Diríeu — veient *Marroc* per exemple — que sentiu materialment l'ofec de les coses massa pròximes; l'angúnia de l'ull que no pot endinsar-se en cap horitzó.» Veient *Xangai-Exprés* us tornen els mateixos retrets. No solament la profunditat de l'escenari és reduïdíssima — i en això aquest film corre el perill de limitar-se com els films d'avantguerra per un teló de fons la monotonia del qual pervenia de la seva inexpressivitat —, sinó que Sternberg, en un truc potser excessivament ingenu, per a donar idea de mobilitat situa tots els personatges, àdhuc els de les multituds, a molt poca distància de l'objectiu, o bé interposa entre el personatge i la *camera* objectes destorbadors que facin carregadíssim el camp visual. I bé, la sensació d'asfíxia es produeix. Més que a *Marroc* encara, per tal com a *Marroc* — recordeu? — s'obre una porta al desert en finalitzar el film. I per aquella porta diria's que entra a l'espectador una alenada d'aire fresc.

PEL.LICULES PER A LES FAMILIES. — Una periodista francesa posa aquests dies una qüestió evidentment apassionant: Cal fer films per a les famílies? Cal demanar als productors de films que les seves produccions puguin ésser vistes pels nens innocents? Aquesta pregunta ha estat plantejada moltes vegades en tots els terrenys i ha trobat resolucions per a tots els gustos. En efecte: certs educadors pretenen que hi ha una llista de llibres i d'espectacles a recomanar als infants; altres, que convé deixar al judici dels pares; d'altres, finalment que creuen que els infants ben dirigits poden llegir-ho tot i veure-ho tot...

Pel que fa referència al cinema, cal que els pares no acompanyin llurs fills a veure films que no els mereixin tota mena de garanties morals. Molts films convenen a la tendra edat, sobretot els grans documentals. Però, d'altra banda, hi ha tantes menes d'opinions de pare! Una revista d'exegesi catòlica edita regularment una llista de films aprovats i una de films reprovables... Però hom coneix pares que prohibeixen a llurs infants la lectura de novelles policíaques... i en canvi els porten a veure films de *gangsters* o de vampirs. Hi ha molts pares que haurien d'estar al corrent de la producció cinematogràfica i no anar al cinema amb la mainada, amb la inconsciència d'aquell que va a pendre una tassa de te.

LA REVISTA «CINEMA AMATEUR». — Ha produït una molt bona impressió el primer número de la revista *Cinema Amateur,* publicada per la secció de cinema del Centre Excursionista de Catalunya.

Aquesta publicació, la primera en català sobre qüestions de cinema, no vol ésser solament el portaveu de la secció de cinema amateur del Centre, sinó que aspira a ocupar-se i a reflectir tot el que a casa nostra es faci en aquest aspecte. Bellament impresa, tirada tota sobre paper *couché,* amb trenta gravats, aquest primer número fa augurar un gran èxit a aquesta nova publicació.

Acaba de publicar-se el número 1 de la revista trimestral
CINEMA AMATEUR
editada per la Secció de Cinema del "Centre Excursionista de Catalunya"
Interessantíssim sumari i nombrosos gravats. Preu: UNA pesseta
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

NOUS CONCEPTES AL CINEMA

Crisi de l'honor

André Chénier demanava de cisellar pensaments nous amb les mètriques antigues. Allò que canvia, en realitat, quan les arts tradicionals es renoven, és el concepte i no l'element material. La paleta de Velázquez o de Rubens deu dissemblar-se molt poc, quant a la seva materialitat, de la de qualsevol Picasso. Tota renovació teatral haurà d'apuntalar-se en uns elements previs que han canviat ben escassament des de Grècia ençà. Així tot art renovellat té una tradició que li és essencial i de la qual no pot prescindir àdhuc el més despentinat dels avantguardistes.

Madeleine Renaud i René Lefevbre en «Jean de la Lune»

Unes maneres noves radicalment diverses de tota tradició artística, les pot donar sobretot aquella forma d'expressió artística que sigui absolutament nova en la forma i que per tant no es trobi lligada per cap vincle material per a expressar les noves idees que agiten el món contemporani. Aquesta manera d'expressió absolutament nova existeix solament en el món contemporani mitjançant l'art cinematogràfic. Es en aquest art que totes les belles tradicions poden fer-hi crisi i que poden muntar-se i fer-se plàstiques totes les noves teories.

Dic això ara, perquè m'escau de posar en rengle una sèrie d'exemples que palesen la fallida d'un dels conceptes tinguts per més incommovibles i representatius dins de l'art de la representació. Em refereixo al concepte de l'honor. Tots sabem l'importantíssim paper que aquesta abstracció moral juga en el teatre clàssic. L'honor és un concepte social. Recolza damunt la murmuració i és sobretot el concepte que un home mereix dels altres. Aquest honor que representa, des del punt de vista històric, etnogràfic, literari i àdhuc sexual, un problema d'una gran complexitat, pren tot el seu tràgic dramatisme en les escenes d'adulteri del teatre. No cal pas invocar l'exemple dels personatges de Calderón o de l'*Otello* shakespearià per a rendir compte del que aquest concepte de l'honor significa. El desastre moral, no ja del fet de l'adulteri, sinó de la pública difusió deshonorant que suposa, no pot resoldre's més que per la sang, quan un silenci rigorós — cosa curiosa — no ha estat suficient per a detenir la deshonra. Aquesta solució tràgica del deshonor alimenta el pensament dels europeus durant quatre segles. I bé. Heus ací uns signes primers de crisi d'un concepte tingut per inalterable.

El primer és a *Quatre d'infanteria,* el famós film de Pabst bastit damunt la novella de Johannsen. Els lectors recordaran l'escena perquè és una de les més colpidores del film. El soldat — un de tants — ha aconseguit un permís temporal per a retirar-se a casa seva. Deixa enrera la destrucció, la mort, la vida tràgica a la trinxera. Quan arriba a casa seva — recordeu? — troba la seva muller, en delicte d'adulteri amb el carnisser. El soldat encara porta el seu fusell a la mà. Tota una tradició de conceptes pesen damunt d'ell i l'arma homicida s'amartella contra els adúlters. Però el soldat no dispara. Tot el cúmul de conceptes tradicionals es desinfla ràpidament davant la idea que la vida li ha estat massa dura, perquè ara que ve un parèntesi de pau la malmeti amb un gest calderonià. El soldat deixa de banda el fusell, i es dedica a la fruïció animal de rentar-se amb aigua clara i abundant i de tastar menjar fresc. Per altra banda el film s'apressa a posar de relleu una sèrie de coses que tendeixen a demostrar que ella no és tampoc culpable. L'abandó, la misèria, la fam — el delicte és com és a canvi d'un dels bons de carn que permetran de viure —, etc. Heus ací una doble fallida del concepte de l'honor a la manera tradicional. Cap autor clàssic no hauria cercat una excusa per a un delicte que ofenia la part més íntima de l'ésser moral, i molt menys hauria justificat el desdeny olímpic que el protagonista sent per un fet d'aquesta naturalesa.

Però hi ha altres casos que farien impossible l'allegació d'excepcionalitat per a aquest exemple que hem posat. Es clar que si abandonem el terreny de la tragèdia i ens passem al de la comèdia lleugera, els precedents de defensa de l'honor són molt més difícils de trobar. Tothom sap que la figura del consentit o del marit enganyat és una de les més populars de la comèdia universal. Per covardia, o per manca d'esperit, o bé per conformisme, el marit aguanta totes les vexacions, i totes les ridiculeses. Però, ben entès, la comèdia té en aquests casos, segons el precepte aristotèlic, un sentit moralitzant, ja que aquest tipus és presentat com la riota de tothom. Però aquest no és el cas que jo plantejo.

El cas de *Jean de la Lune,* per exemple Aquest film creat damunt la deliciosa comèdia de Marcel Achard, ens presenta també el cas d'un conflicte d'honor resolt no pas d'una manera truculenta i espectacular com la tradició calderoniana exigiria, sinó resolt paradoxalment per la bondat tenacíssima del marit, que arriba a desarmar la immoralitat de l'adúltera. Aquest és també un cas sorprenent, ple de complexitat. L'honor, sobretot en el seu aspecte social, en resulta absolutament tarat; però, en canvi, el talent asserenat de l'home fa possible el redreçament de la llar destruïda.

Finalment, el cas, que ja és, si es vol, vodevilesc, del darrer film d'Ernst Lubitsch, *Una hora amb tu,* amb Maurice Chevalier i Jeannette Mac Donald. La figura més interessant d'aquest film — no tan lleuger i superficial com la gent es pensa — és la del professor casat amb la dona més tarambana de l'obra. La posició del professor com a marit entra dins d'aquesta posició anticalderoniana (i evidentment més intelligent, subtil i eficaç) que assenyalem. Es una figura noble i serena damunt l'ambient una mica «canaille» de l'acció, molt ben sintetitzada pel tipus que Chevalier representa, i que apareix en un contrast colpidor, a una de les darreres escenes, quan de tota la comprensió del professor l'adúlter en fa una alegre i cínica cavalcada de bon humor.

Crisi de l'honor. Moralistes i sociòlegs podrien explicar-nos, ara, si es tracta d'un aprimament de la consciència moral del món o bé del simple abandó d'un concepte esdevingut ancestral.

GUILLEM DIAZ-PLAJA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

El film dels 4 milions de Marcs Or
L'opereta del luxe i magnificència
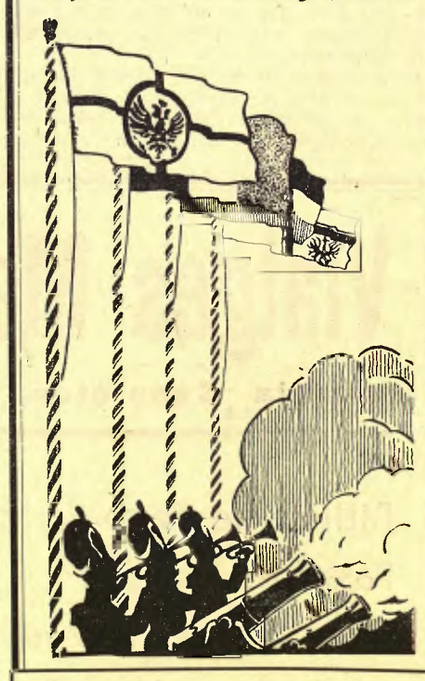
El Congreso se divierte
per la deliciosa parella
Henry Garat i Lilian Harvey
secundats per
Lil Dagover i Armand Bernard
La sorpresa de la UFA d'aquest any
ESTRENA DEMÀ AL
Fantasio

EL TEATRE

Grock a Barcelona

Grock no ha tingut èxit a Madrid. El seu art, fet de fineses, no ha pogut travessar la impermeabilitat del públic madrileny, envilit per les vulgaritats que els seus autors i actors còmics preferits li ofereixen inlassablement. I Alfredo Muñiz, des de l'*Heraldo,* ha ressenyat així el dramàtic fracàs: «Lentament, amb insistència infantil, l'artista meravellós va prodigant el regal del seu art. Però aquest no aconsegueix encendre la metxa de l'entusiasme popular. On l'artista espera l'ovació sorollosa que li ha estat prodigada per tots els públics del món, constata l'absència de fervor en els aplaudiments. I, ple d'amargor, amb el dolor més mortificant de tots els dolors, oblidant els seus milions, el seu esplèndid palau de la Costa Blava, àdhuc la seva fama, repeteix el truc, reitera la frase, assaja un nou motiu de rialles...»

Fracàs dolorós. Grock se n'ha d'haver sentit. Ho diem perquè en les seves memòries afirma que el judici del públic espanyol en matèria de circ, d'una justesa i d'una severitat implacables, determina l'èxit internacional. «Si un clown plau a Espanya — afegeix — plaurà a tot arreu.»

Ara que no sabem pas què hi veu. Ni sabem d'on ho ha tret. La Península és una gran exportadora d'artistes. Exportadora de pintors i escultors: Picasso, Miró, Gargallo, Artigues, Pruna, Créixams i tants d'altres. I exportadora de clowns, també: Frank Pichel, els Andreu Rivels, Rico i Alex són, ens sembla, espanyols. Però si Espanya, com diu Grock, és pàtria de clowns com Itàlia ho és de tenors, el públic, per contra, ja és tota una altra cosa. El públic peninsular no és tan intelligent com suposa el gran còmic suís. Molts pintors nostres, avui famosos a tot el món, han hagut d'emigrar perquè ací els tractaven de folls. Mirò, per exemple. I films com *Del mismo barro* baten tots els rècords de recaptació. Quant al circ, el públic espanyol rebutja Grock i adora els vulgarissims Pompoff i Teddy.

Precisament, acabem de rebre una lletra d'Alady, datada a Múrcia, en la qual, adolorit — aquest Alady és un sentimentalàs com una casa —, s'entristeix davant el fet que aquests Pompoff i Teddy, envellits, gastats, es vegin obligats a treballar en el Café Oriental, un cafetí murcià de mala mort. I Alady afegeix que Teddy, amargat, despitat, no es cansa de dir i redir que ell és millor que Grock, que fa moltes més coses que l'ex-company d'Umberto Guilleaume, dit Antonet. Aquestes pretensions desmesurades, exhibides amb tant d'impudor, aquesta idea vanitosa de la seva pròpia persona, la tenen gairebé tots els artistes de circ i music-hall peninsulars. Tots aquells que els han tractat saben que la més insignificant telonera, l'intermediari més tronat o l'august més desarrapat, posen constantment d'incompresos, gasten més fums que la Raquel Meller i es creuen superiors a Chevalier.

Només hem vist Grock en un film mut i, fa poc, en una actualitat sonora, descabdellant una part del seu número, acompanyat dels seus dos nous *partenaires*: l'acordionista suís Fiers i Géo Lolé, aquell artista còmic que va treballar al Novetats en *No, no, Nanette*! Però amb això, i amb els nombrosos treballs sobre Grock que hem llegit, ja en tenim prou per a afirmar que, malgrat el fracàs de Grock a Madrid, i malgrat els èxits que durant molts anys han obtingut Pompoff i Teddy a la pista del Circ Price, aquests són molt inferiors a aquell. Grock, tan dissortat i tan humà com Charlie Chaplin.. El tacte exquisit, la finor espiritual, la mesura de Grock, les seves múltiples inflexions de veu i el seu gest meravellós, la seva fantasia i la seva inspiració, la complexitat del seu joc amarat de matisos i subtileses, no poden ésser compresos per un públic que s'enterneix davant la banalitat, la insensibilitat, la grolleria dels matussers Pompoff i Teddy.

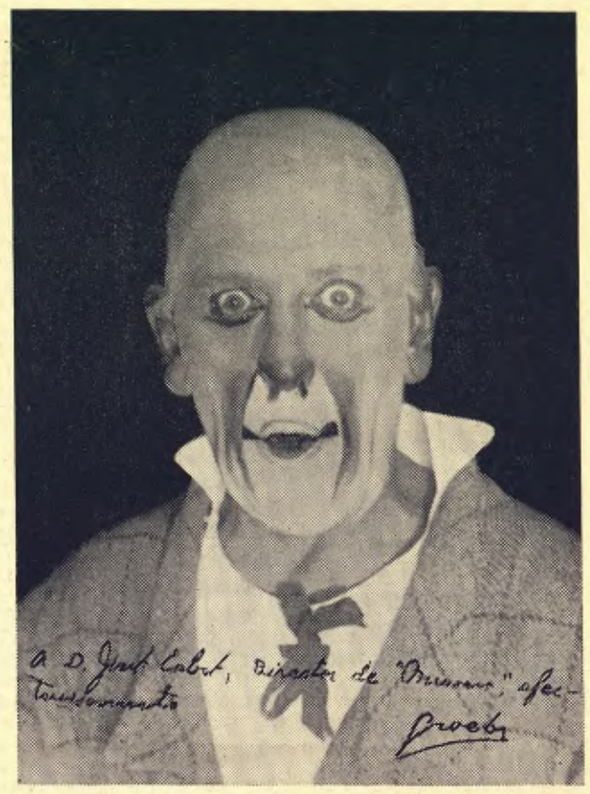

Però ja podem veure Grock a Barcelona. La Cinaes ha tingut l'encert de contractar-lo. Dimarts va debutar al Tívoli. No arribem a temps per a parlar de la seva actuació en aquest número. Ho farem en el número vinent. I entre tant esperem que el públic barceloní, més fi i cultivat que el madrileny, reaccionarà amb més sensibilitat davant l'art genial de Grock que, després de la seva llarga actuació al famós Circ Alegria, no havia retornat a la nostra ciutat.

SEBASTIÀ GASCH

A darrera hora, abans d'entrar aquesta pàgina en màquina, podem senyalar l'èxit que en la seva funció inaugural ha obtingut Grock. El públic que dimarts, nit de l'estrena, omplia el Tívoli, sabé apreciar l'humor i la fantasia d'aquest gran clown.

I el Liceu, què?

Enguany no s'han produït les temences de l'any passat. Hi haurà temporada de Liceu. I quina temporada, senyors! Potser més hauria valgut deixar-ho córrer, tan trist és l'espectacle que Barcelona dóna amb tot el que passa en el seu primer teatre d'ençà que n'és empresari, gràcies a uns propietaris que es deixaren ensarronar, el senyor Josep Rodés.

Tot l'estiu s'havia parlat d'una comissió que havia d'endegar aquest afer en el qual s'involucra bona part del prestigi de Barcelona. El fet és que la situació no s'ha arranjat, i el públic desitjaria saber per què. S'ha parlat d'un projecte, sotmès a estudi, en el qual es replantejava el funcionament del Liceu en una forma gens onerosa, projecte que en certes parts recorda el funcionament del Scala de Milà. Aquest, o un altre que s'adopti, caldrà deixar-lo per a un altre any. Mentrestant, el Liceu ha quedat en les pecadores mans del seu empresari, amb el qual l'únic que s'ha fet de bo ha estat retirar-li les subvencions de les corporacions públiques.

I l'home, sense haver complert amb els artistes contractats la temporada passada, es disposa a seguir no complint res, començant pel nombre de les funcions que hauria de donar i acabant per la qualitat, prometedora del buit més notable que mai s'hagi registrat al Liceu. Invocarà la crisi, la por de les bombes, i totes les fantasmes en què ningú no creu, i l'espectacle—lamentable—el donarà tot Barcelona, als seus propis ulls i als de l'estranger. Com a campanya derrotista, per presentar-nos com un país tronat, que ha anat tan a menys que no pot sostenir ni una temporada decenteta del seu primer teatre, la cosa no té preu.

L'empresari ha publicat els programes, i tothom pot jutjar el que podrà veure i sentir si es decideix a anar algun dia al Liceu. No s'havia reunit mai una companyia de tal qualitat, i no es reunirà mai més en cap teatre del qual no sigui empresari el senyor Rodés. Els nostres lectors saben que els artistes no volen tractar amb ell, escarmentats, en cap propi o d'altri, per la informalitat de l'empresari. Naturalment, el senyor Rodés ha arreplegat el que ha trobat: bon conjunt per fer *bolos,* però no per fer-lo treballar al primer teatre de Barcelona.

Això sí, cal dir que el senyor Rodés encoratja els talents joves, i segurament al Liceu hi haurà aquest any un bon nombre de debuts. Es un mecenatge que no costa res i encara hom s'hi exposa a guanyar. Persones ben assabentades asseguren que la temporada passada, el senyor Rodés ingressà una respectable quantitat en concepte de primes pagades pels—diguem-ho en lèxic taurí—capitalistes que volien pendre l'alternativa. Alguns d'aquests, encara fan més: asseguren que tots els companys del banc, o el lloc on treballen, aniran a sentir-los. Davant d'un ingrés així, qui vacillaria a encoratjar un debutant, el qual pot dir pel seu cantó que ha debutat al Liceu? Ara que aneu a saber si en alguna banda serà considerat un mèrit haver debutat sota el patronatge de l'empresari del Liceu.

Ara bé, caldria preguntar als propietaris del Liceu per què aguanten aquest estat de coses que no els fa quedar pas massa bé; a certa part de premsa, per què no diu res del que hauria de dir del Liceu, etc., etc. Caldria preguntar-ho, però no respondrien: ho veda potser el secret professional?

Circ a l'Olympia

Quan començàvem a desconfiar de veure aquest hivern circ a l'Olympia, En Sugranyes, infinites vegades desencertat però sempre inquiet, ha obert la pista de la Ronda de Sant Pau amb un programa que satisfà totes les exigències. Es un bon programa, en quantitat i en qualitat. Com que repetidament hem fet En Sugranyes blanc de les nostres censures, ens plau avui felicitar-lo. La raó, a un moro.

Passarem per alt, per mantenir-se només dintre els justos límits del discret: la trapezista Mlle. Godart, inferior a Miss Tamara, a Miss Swift i a alguna altra Miss o Mlle. que hem tingut ocasió d'aplaudir al mateix Olympia; els excèntrics musicals Rubian's, que Déu els faci millors; els set poneys de Mlle. Jolie, que són cinc, però entenimentats; els equilibristes Lys-Jol, parella de la qual atrau més la gracilitat de la dona que els treballs dels dos plegats; els saltadors Pilar's, que compleixen, sobretot, l'objecte d'aquesta mena de *troupes,* que és de cloure amb una mica de moviment la primera part de l'espectacle, i uns números, tradicionalment imprescindibles, de cavalls, amb més tradició que esclat.

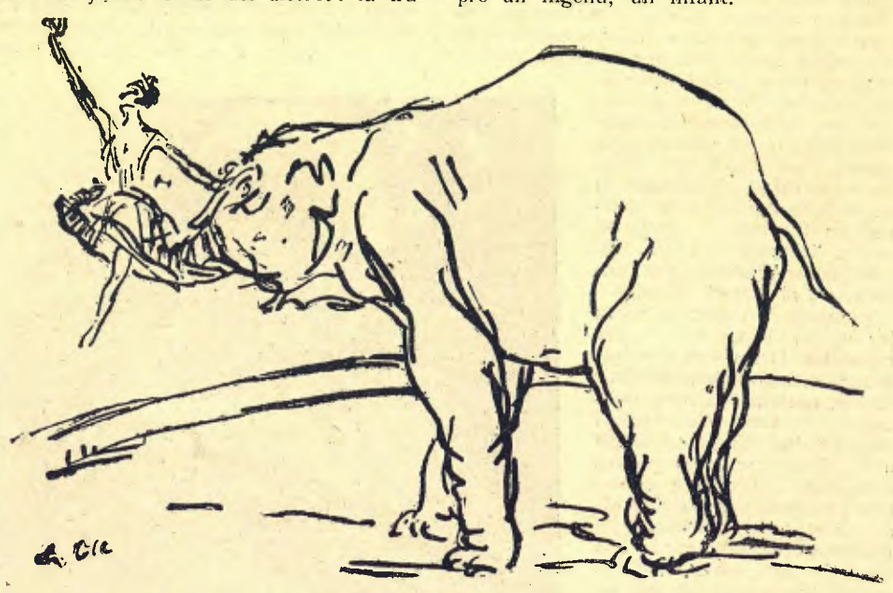

A aquesta llista, que no compta gaire per a la nostra apreciació de conjunt, podríem encara afegir els titulats còmics excèntrics Roche, els quals no tenen res de còmics i poc d'excèntrics i que solament poden ésser tinguts en consideració per l'esforç que posen en uns treballs de mà a mà que els dos idiotes Walder i Wigor presentaren, amb més netedat i gràcia, l'hivern passat. I també podríem incloure-hi els xinesos Sout Chin's, que no faran, certament, la revolució a cap circ, però que, com en el cas present, més d'un els utilitzarà com entremesos d'un plat fort. Aquesta vegada, el plat fort el constitueixen els elefants que presenten la senyora i el senyor Fischer.

Els elefants de la senyora i el senyor Fischer es diuen Jenny i Piccolo. Són joves i, com tots els elefants, simpàtics. L'amic Sagarra troba que l'elefant és una bèstia monstruosament i deliciosament barroca. Doncs bé: Jenny i Piccolo tenen de remarcable, ja a primera vista, l'absència de monstruositat i, gairebé, de barroquisme. Això sol, a part que llur treball és més divers, més intelligent, més difícil i més perillós — perillós per a la senyora Fischer —, els situa, als ulls de l'espectador, molt per damunt de l'elefant de Miss Elly, dels de Rossi i dels de Power, que són, en matèria de proboscidis, els de més categoria que han desfilat per la nostra Barcelona. Jenny i Piccolo senten el ritme i fan equilibris com el de Miss Elly; són més còmics que els de Power, com ho demostra Jenny fent de barber; saben calcular; i si no s'han dedicat a la música, com els de Rossi, és perquè no volen. Els creiem aptes per a tot.

Un altre plat força gustós ens l'ofereix, a l'Olympia, Sam Barton. Però és un plat rescalfat. Joe Jackson, indiscutible creador del número, ens el serví l'any 1929. Sam Barton cuina el número còmic del vagabund ciclista amb tots els mateixos detalls que Joe Jackson, potser augmentats, i provoca també, com aquell, grans riallades. Sam Barton, al revés del que han fet altres imitadors de Joe Jackson, ha sabut conservar l'esperit del número, és a dir: el ciclista ha fet pas a l'excèntric i ha considerat la bicicleta com un accessori de la seva fantasia, de la mateixa manera que un Grock utilitza el violí o un Clarel les cames. Li manca, però, a Sam Barton aqueix fons infantil que traspua a la cara de Joe Jackson. Sam Barton és a estones un murri o un tonto; Joe Jackson és sempre un ingenu, un infant.

Els clowns Seiffert i Martinetti figuren, també, entre els números d'empenta de l'Olympia. Seiffert, que tantes i tantes hores bones ens ha fet passar, actua ara de clown, en lloc de fer d'august. No acaba de convèncer-nos. Per què? Potser resulta massa germànic, potser li manca aquella flexibilitat, aquell aire de senyor que distingeix, per exemple, el seu antic company Pippo, al qual hem vist, amb recança, transformat en cap de pista. Seiffert, de totes maneres, és artista i home de «métier», com ho és, igualment, Martinetti, i no volem, avui, concretar la nostra opinió sobre aquesta parella. Esperem reveure'ls. Els clowns tenen molts caires d'observació, i a equivocar-se s'hi és sempre a temps.

Dos números dignes d'esment, encara: els Hartwel Bros i els Villos. Els Hartwel Bros treballen a la corda volant amb un sincronisme i una precisió perfectes; treball net i elegant, i de molta sensació. L'antiga corda volant, caiguda en desús arran d'haver imposat el trapezi el vell Leotard, reneix, amb els Hartwel Bros, com cosa nova. Els Villos executen diversos exercicis a la perxa; els exercicis són senzills, però impressionen per la particularitat d'estar la perxa penjada al sostre, a quinze metres d'alçària. El perxista Cliff Cuwan, que veiérem a la mateixa pista fa dos anys, feia un treball més arriscat, si bé no tan sensacional. Ell, almenys, tocava de peus a terra. I si no ell, la perxa.

JOAN TOMAS

tívoli

avui i per pocs dies

grock

DISSABTE PRÒXIM
al
FEMINA
Presentació de

Deliciosa comèdia musical amb ribets d'opereta

UNA EXCLUSIVA
FEBRER i BLAY

EN 1950

—Colònia, oi?
—No, senyor; és Bagdad.
—Ja m'he equivocat d'avió!

(*London Opinion*)

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57
Telèfon 79681
Sessió contínua de 3 a 8 i mitja i de 10 a 12 nit

NOTICIARI FOX
Reportatge Cineac
La jornada del salmó
(Documental)
Exit de la Catifa Màgica Fox
Atracció d'Orient
Equip sonor R. C. A. Photophone

LES LLETRES

UN NOU PREMI NOBEL

John Galsworthy

Hom pot discutir la influència i l'eficàcia positiva dels premis literaris. Però cal confessar que el Premi Nobel conserva un prestigi internacional que potser arribaria a compensar el seu milionari fundador, si fos vivent, de les amargors que la visió de l'ús destructor que hom feia del seu invent, la dinamita, li produí — història exemplar i una mica medieval —, a darrera hora, i l'induïen a crear, amb la seva fortuna, els premis que han permès de recompensar amb una certa generositat els esforços intellectuals de tanta gent illustre de tot el món. Potser nosaltres, catalans, trobaríem a mancar en la llista algun nom de casa nostra, però això hauria d'ésser un estímul per als que es vegin amb cor per a traspassar les fronteres i assolir el renom internacional que cal per a poder presentar llur candidatura al Premi Nobel.

Enguany, l'Acadèmia Sueca ha volgut honorar un altre novellista. Després de Thomas Mann, alemany, i de Sinclair Lewis, americà, el nom prestigiós de John Galsworthy, anglès, s'ha vingut a afegir a la llista que, amb poques excepcions — i encara aquestes, pel meu gust, serien els autors espanyols, Echegaray i Benavente, que crec que són els únics que, en nom d'Espanya, han assolit l'honor —, representa la consagració d'un renom mundial i d'una vida feta gloriosa per una obra perdurable.

John Galsworthy, als seixanta cinc anys d'edat, és una de les figures representatives de la literatura actual. Potser no ocupa el lloc preeminent que en les lletres angleses té un H. G. Wells, un Bernard Shaw o un Rudyard Kipling, per no esmentar-ne sinó tres de la seva mateixa generació, però la seva tasca com a dramaturg i novellista, del 1900 ençà, l'ha situat com a continuador d'aquesta escola anglesa que atén per un igual la psicologia dels seus personatges que l'ambient de l'acció. El punt crucial on s'alien l'apassionament idealista de Thomas Hardy i la minuciositat profusa — un joiell fred i admirable —, de George Meredith. Hom podria classificar-lo com un costumista — un d'aquests continuadors, cada vegada més escassos, del gènere que sublimaren Dickens i Balzac —, si el seu socialisme vehement i cordial no injectés en el seu estil una finalitat tendenciosa que converteix en símbols els seus humanissims i ensems orgullosos *snooks* i *tories*. En efecte, per una aparent paradoxa, aquest amic dels humils es complau a presentar-nos en viu, i descrits amb una detallada fidelitat, els aristòcrates anglesos, aquests conservadors que han fet l'Imperi Britànic i que, tant per llur poder com per llur intelligència, poden personificar millor que ningú el règim capitalista amb totes les seves grandeses i les seves injustícies.

The Forsyte Saga, A modern Comedy, després de l'altre cicle que va de *The Island Pharisees* a *The Patrician*, i que va donar a Galsworthy la seva popularitat, són sèries voluminoses i detallades de novelles en les quals el destí de les famílies aristocràtiques angleses, i singularment, dels Forsyte (un nom que ha esdevingut simbòlic, i que el seu creador s'ha complagut a continuar enllà de les seves obres posteriors), és descrit a través d'un estil minuciós, que traeix la divisió directa i severa de les classes altes de la societat britànica. La seva insistència a fer de les seves novelles una teoria inacabable d'episodis de la vida d'un sector del món aristocràtic us farien pensar en Proust, si no fos que Galsworthy no va a la recerca d'un temps perdut, ni descabdella egocèntricament el rosari dels seus records, i en canvi dóna un objectiu concret, netament reformista, a la seva descripció exacta i detallada de «la bona societat».

Galsworthy ha obtingut força èxits amb les seves comèdies i drames, entre els quals *Justice, The Silver Box* i *The Roof* semblen ésser els més perdurables. Tanmateix, la glòria de Shaw li ha privat potser d'assolir en el teatre arreu del món els mateixos èxits que a Anglaterra i Nordamèrica, i hom el coneix molt més com a novellista que com a dramaturg. Com a contista també ha fet destacar el seu nom en una literatura en la qual els més destacats dels novellistes, tals Arnold Bennett, H. G. Wells o Kipling, no menyspreen dedicar els seus esforços a un gènere que ací alguns consideren inferior. L'única traducció de Galsworthy que existeix en català fins ara, un volumet de *La Novella Estrangera*, editat cap al 1922, consisteix precisament en cinc contes, extrets per Alfons Maseres de dos dels reculls publicats per l'autor.

Es curiós de constatar que, entre els autors anglesos més coneguts, Galsworthy és el que menys ha estat traduït al francès i a l'espanyol. Fora de *The Dark Flower* i *The White Monkey*, res més de la seva obra no ha arribat al públic de la península. No crec que les traduccions franceses siguin tampoc gaire nombroses. Hom pot explicar això per la densitat de les seves novelles, i pel fet que Galsworthy, analista i psicòleg, deixa molt poc lloc al pintoresc en les seves novelles de costums. Confio que ara la concessió del Premi Nobel desvetlli l'interès de traductors i editors envers l'obra de l'autor de *Fraternity* i *Swan Song*. Serà llàstima, tanmateix, que aquesta tasca indispensable arribi en uns moments en què la *manera* d'aquest autor comença a ésser superada i arreconada per la moderna generació novellística. Potser ara fóra més aviat el moment de donar a conèixer els millors Walpole, o Huxley, o Garnett, així com aquestes extraordinàries novellistes que es diuen Norah C. James, Clemence Dane o Rosamond Lehmann.

Per acabar; John Galsworthy, treballador constant i metòdic, segueix produint novelles. Les seves dues darreres obres, *On Forsyte Change* i *Maid in Waiting*, conserven ben vivents les facultats indiscutibles de l'autor, i sobretot una de les seves qualitats més essencials: la de saber presentar-vos a dotzenes de personatges diversos sense que mai us doni la sensació que «fa» una novella, sinó que us està contant amb fidelitat i naturalitat una cosa que ha passat.

RAFAEL TASIS I MARCA

SEIXANTA ANYS DE VIDA LITERARIA

Paul Bourget

Alguns cenacles i publicacions del món literari parisenc han festejat, aquests darrers dies, Paul Bourget, amb motiu de complir l'illustre octogenari els seus seixanta anys de vida literària. Francis Carco ha escrit a propòsit d'aquest jubileu un article calorós i encomiàstic, Albert Thibaudet no ha desaprofitat l'avinentesa per a reiterar l'elogi que dedicà ara fa deu anys a l'autor d'*El deixeble* quan les seves noces d'argent literàries. Victor Giraud, considerant aquesta dilatada carrera d'escriptor, reclama a Bourget les seves memòries, considerant que el talent prolix de l'autor i la seva curiositat sense límits els donarien el valor d'un document inapreciable sobre dues generacions senceres d'escriptors.

Per la seva banda, André Gide ens diu: «Qui és que llegirà Paul Bourget d'ací vint-i-cinc anys?» Per moltes coses Bourget sembla pertànyer al passat. La moda literària, damunt la qual un vell com Gide té tanta ascendència, la moda que avui exalta Morand i Lawrence, sembla ignorar l'obra de l'acadèmic, del novellista que Lanson senyala com el més important conreador de la novella psicològica, després de Stendhal.

Sense subscriure en absolut aquest darrer judici, tanmateix es pot considerar la vasta obra de Bourget com un fet literari important que sempre serà oportú tractar de jutjar i situar en mig dels corrents ideològics del nostre temps. Es una obra vasta, extremament desigual, mesclada no sols a la vida literària, sinó també a totes les preocupacions socials i religioses de l'època. Les seves primeres novelles volien ésser, segons la pròpia expressió de l'autor, *planxes d'anatomia moral*. Som a l'època en què el determinisme envaeix la psicologia. Taine, Ribot, els psicòlegs anglesos, commouen els esperits, els quals coneixen com una mena d'embriaguesa en entreveure la possibilitat d'una psicologia rigorosament determinista que permetrà la dissecció de les ànimes. Bourget participa d'aquest estat d'esperit i els seus llibres ho deixen entreveure. Ens trobem davant d'un novellista finament dotat, capaç a estones de practicar la bona psicologia intuïtiva dels Balzac, Stendhal, Flaubert, però que en altres moments la seva dissecció psicològica es ressent de la lectura dels manuals de l'època. L'home que escriu *André Cornélis* és un home que ha estat profundament impressionat per la lectura de *L'Intelligence* de Taine i de *Les maladies de la volonté* de Ribot.

Bourget cerca els elements dels seus relats en la *high-life*. La novella naturalista, que encara imperava, portava la seva atenció sobre la vida de les capes socials inferiors i del món provincià. Bourget opina que el lleure de les classes riques facilita les *complicacions sentimentals*, la qual cosa dóna al psicòleg una matèria més rica a sotmetre a l'anàlisi. Costa de pensar el que hauria estat Proust sense la seva experiència mundana. Bourget sobre aquest punt no ha vacillat més, llevat d'alguna excepció (*Monique, Laurence Albain*).

Es d'aquella primera època que data el seu millor llibre: *Essais de psychologie contemporaine*.

En els dos volums que formen aquesta obra, l'autor fa el diagnòstic moral de la seva època analitzant l'obra dels mestres que dominaven aleshores. Alguns d'ells, ja morts del tot per nosaltres, com per exemple Leconte de Lisle. Altres, avui en ple crepuscle, com Taine i Renan. Però, en canvi, trobem altres noms que avui més que mai són presents en la consciència dels nostres contemporanis, com per exemple Baudelaire i Stendhal. Aquelles pàgines tenen avui encara una emoció. Charles du Bos ha gosat posar-les al costat de Sainte-Beuve. Es un llibre que sent la passió per les idees i en el qual s'entreveu ja el que serà la directiva definitiva de l'autor.

Amb la publicació de *Le Disciple*, l'autor fixa aquella posició. Aquest llibre va produir una impressió molt profunda que avui ens és difícil d'imaginar. En el fons significava un canvi d'ideologia que començava a flotar en l'ambient. Era un símptoma al costat d'altres. Bergson i Boutroux, a la Sorbona, atacaven el determinisme i rehabilitaven l'espiritualisme. El llibre de Bourget va tenir la virtut de l'oportunitat. Una carta de Taine a l'autor ens diu en termes colpidors l'amargor que el llibre produeix entre els mestres de la generació que se'n va. Zola va a la posta i un renovament espiritualista serà aviat possible en el camp de les lletres. Els filòsofs no fan sinó ventilar l'ambient. Lechelier, en *Métaphysique et Psychologie*, ja havia liquidat la psicologia arrogant dels savis de laboratori.

Des d'aleshores Bourget mesclarà a les novelles les seves preocupacions religioses i socials. Presentarà documents d'història moral que, segons ell, justifiquen la teoria cristiana de la vida. Sense dubtar ni un moment de la bona fe de l'autor, diguem tanmateix que la manera de conduir aquesta justificació és de vegades un xic inquietant. L'autor procedeix més d'un cop com un autèntic deixeble del pragmatisme americà: *Es veritable aquella doctrina que serveix als nostres interessos morals i al nostre anhel de felicitat*. Un exemple típic d'aquesta posició és *Le sens de la mort*.

Impossible detallar aquí la seva vasta obra, en la qual la mediocritat abunda. L'autor ha mantingut una collaboració regular i la seva labor s'ha ressentit cada vegada més d'una mena d'estendardització antipàtica. Cal anar a cercar, en mig d'aquesta llista enorme de títols, una dotzena d'obres remarcables, entre les quals *Un divorce, Le démon de midi, L'étape*. En aquesta darrera es fan visibles les teories sociològiques de l'autor, hereu aquí del tradicionalisme de De Bonald i de Le Play. *Le démon de midi* va tenir també l'oportunitat de venir a immiscuir-se en el debat del modernisme, que en el seu temps tanta emoció va causar en els centres religiosos de França i en el Vaticà. L'autor posa el seu heroi dividit entre les seves creences i les seves passions, i emparant-se en les paraules que havia escrit en una altra ocasió: «*Tractem de viure tal com pensem, o si no acabarem per pensar tal com vivim*», suggereix que en un creient autèntic tota crisi de la fe revela una desviació moral. Els aleshores desertors de l'Església, entre altres el célebre Alfred Loisy, no varen fer gràcia a Bourget del seu menyspreu més enèrgic per un llibre que, segons ells, era una calúmnia insidiosa i del tot impertinent.

Bourget, com hem dit, és un home extremament curiós. Posseeix una vasta cultura científica, particularment en medicina i psicologia. La psicologia patològica l'ha seduït més d'un cop i ha assajat, en el seu volum *Anomalies*, la seva aplicació literària. Avui encara treballa regularment i dóna el privilegi dels seus manuscrits a la quasi centenària *Revue des Deux Mondes*. Sigui quin sigui el darrer veredicte de la història sobre la seva obra, és un fet que interessa a tota persona amant dels llibres, i que aquesta obra ha jugat un rol important en la història literària de la França contemporània.

J. PALAU

VARIETATS

«TECHNIQUE», DE VALERY LARBAUD. — Es objecte de molt saborosos comentaris el darrer llibre — *Technique* — de Valery Larbaud. Valery Larbaud ha escrit un llibre de gran interès professional... per als no professionals sobretot. La professionalitat, en efecte, pel fet d'ésser-ho no necessita de tècnica. El llibre és ben interessant. Comença destriant els conceptes d'erudició i de literatura, i demanant que se n'estableixi una viva divisió que faci impossible una interferència dels dos gèneres; a una banda els erudits que ens donin, lliure d'idees, la seva tasca; a una altra banda el literat que construeix amb aquests elements l'obra a realitzar. Minaires els uns, enginyers els altres. Heus ací unes paraules que són grates de posar com a colofó d'unes paraules meves eixides a *La Publicitat* sobre el tema: *L'erudició i la crítica* i que es lliguen amb la polèmica — sense vessament de sang — descabellada sobre la crítica i la història que Maurici Serrahima, Manuel de Montoliu i jo hem creuat aquests dies. Història — o millor, erudició — com acumulació de dades (isolades, afegeixo jo per tal com la successió de dues dades pot esdevenir obra crítica, o sigui *parcial*), i crítica com a tractament d'aquestes dades segons un pensament necessàriament personal. I necessàriament apassionat des del moment que un bri d'humanitat la faci viva. Ja com a lliure opinió, ja com a intencionada seriació de dades.

TEATRE DE LA FANTASIA I DEL MON. — Damunt la taula, *Tienda de nieve*, tragèdia d'àngels, faunes i bufons que la fina gràcia incisiva de Mercedes Ballesteros ha fet plàstica. Teatre antirealista, gràcies a Déu, on la lliure imaginació governa. On sota un infantilisme desguitarrat hi ha un fi pensament superior. Admirable. —En canvi finament anguniat per l'hora del món aquest altre llibre de Teófilo Ortega *¿A dónde va el siglo?* prologat per l'ex-comte de Romanones i amb dos epílegs antitètics d'Andreu Nin i Angel Pestaña. Llibre on la noble serenitat de l'assagista castellà s'estremeix davant de cada perill de vida per a les creacions espirituals del món.

LLIBRES REBUTS. — Josep Maria Capdevila ha publicat a la «Biblioteca Nou Espleit» de l'Editorial Barcino, un recull d'articles de crítica i comentari, titulat *Amics i terra amiga*. L'elegància prócer de J. M.ª Capdevila presideix la sòbria dignitat d'aquestes pàgines on neixen brins nostàlgics i fines sensacions esborrades. Olot — el seu paisatge i els seus homes, presidits per l'encimbellada figura de Francesc Vayreda. El Manolo Hugué que ha vist Josep Pla. La deliciosa llegenda franciscana de la Plana de Vic, en la versió verdagueriana que J. M.ª López-Picó havia de veure en una culta maduresa, passen pel llibre de J. M.ª Capdevila, suggeridores i vivents.

—Benaurada sia la tardança quan esdevé fecunda, com és ara en el cas de Ramon Xuriguera, autor de *Espills dormits*, llibre de contes parisencs, ple d'imatges emboirades i humides, al to de les *Volves grises* que comentàvem adés. — D. P.

ABRICS CONFECCIONATS
COM ELS DE MIDA
F. Vehils Vidal
7, Plaça Universitat, 7
Tall immillorable
Confecció superior
Classes extres
DES DE 75 Ptes. = 90 Ptes
125 Ptes. i 150 Ptes
PLOMES 16 Ptes. = 20 Ptes.
25 Ptes. i 30 Ptes.

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Sensacional descobriment
contra els cabells blancs, transparent com l'aigua, i que no embruta el cabell
Aigua de Colònia
MISTERIOSA
LABORATORIS : APARTAT 239

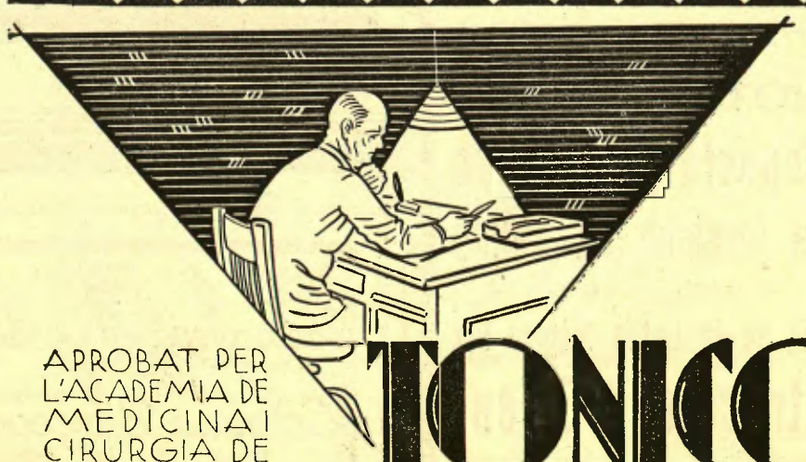
HOMES DE NEGOCIS PROFESSIONALS...
Víctimes propiciatòries del Surmenage i fatiga cerebral que us aixafa i inhabilita - Unicament recordeu...
APROBAT PER L'ACADEMIA DE MEDICINA I CIRURGIA DE BARCELONA
TONICO NERVIOSO CERA

VENDA FARMACIAS
LABORATORIS CERA S.A. VICO, 18 y COPERNICO 35 al 39. - BARCELONA

LES ARTS I ELS ARTISTES

Els alumnes i el pla Ferrant

No es pot negar que el món avença. Els estudiants de Llotja protesten. Protesten sorollosament, tumultuosament i violentament. Hom ens diu que això ja passava fa trenta, quaranta, cinquanta anys. En els nostres més o menys remots temps d'estudiant eren també freqüents a l'Escola de Belles Arts de Barcelona incidents de tota mena.

La protesta dels estudiants de Llotja és, doncs, pel que es veu, cosa endèmica. Es una protesta permanent contra la misèria de l'Escola, contra el seu desgavell, contra la seva mala administració, contra la rutina, l'absurditat i la incoherència de les disciplines que s'hi segueixen, contra els mètodes absurds d'un professor i altre, contra llur endarreriment, contra llur misoneisme.

Però, com dèiem en començar, el món avença. Havia d'arribar aquest felicíssim any de 1932 perquè la protesta permanent — una permanència bon xic relativa, per tal com ha sofert un eclipsi total durant vuit anys — dels nostres estudiants de Belles Arts es convertís en alguna cosa més seriosa que aquell pur tabaloteig d'anys enrera. Ara es va de bo de bo.

L'estudiant ha pres ja consciència dels seus deures d'oprimit i de vexat. Ha sentit alçar-se dintre seu la flama redemptora de la revolució que li ha de posar la felicitat al palmell de la mà. S'han acabat ja aquelles protestes que es liquidaven tornant tots a treballar com uns esclaus. I l'estudiant ha fet el que lògicament havia de fer d'acord amb la seva consciència proletària: s'ha declarat en vaga de braços caiguts i ha destroçat tot el material que li ha semblat bé.

Angel Ferrant

Però — què us diré? — amb tot i que, fonamentalment, la motivació i l'origen d'aquelles antigues protestes dels estudiants de Llotja eren els mateixos que els de les d'avui, eren les de llavors alguna cosa més d'avalotat i de sentimental que no de sospesat i conscienços. Llur aspecte extern era més el d'un desfogament d'exuberància jovenívola — ganes de molestar tal professor, de fer-ne enrabiar tal altre, d'espantar els bidells, de *fer olla,* en una paraula—, que no el producte d'un raonament o d'un convenciment seriós.

Aquelles protestes no havien pogut arribar mai a concretar-se en una actitud ferma, en una norma de conducta, en l'elaboració i la propugnació d'un mètode, d'un sistema que vingués a substituir aquell contra el qual hom protestava. Acabades aquelles expansions, aquells avalots, tothom tornava a dibuixar a les mateixes aules, amb tota la bona fe, davant el polsós emmotllat de guix *del* Caracalla, o a modelar en la suada argila les sempiternes fulles d'acant, sota la llum vermellosa de les bombetes elèctriques i l'ensunyada vigilància del professor canut i carregat de receptes anodines i estantisses que us imposava per a la resolució de tots els problemes que se us arribessin a presentar.

Els estudiants protestataris els calia una bandera, i bandera han tingut. Vós i jo, lector; i l'altre, i el de més enllà, ens podíem pensar que aquests estudiants de Belles Arts que s'insubordinaven contra llur escola, el seu funcionament rutinari, anquilosat i burocràtic, de disciplina laxa, sense exigència, sense devoció, i totalment inoperant quant al seu primordial objecte, que és el d'*ensenyar,* clamarien en favor d'un rigor, d'una disciplina, d'un *ensenyament,* que els donés unes aptituds i uns coneixements que la seva escola, mancada de rigor, de disciplina i de mètode, no els dóna; però aniríem ben equivocats. El que volen els nostres estudiants és la llibertat, la llibertat de no aprendre, la llibertat de no aprendre res absolutament.

Amb més entusiasme que comprensió han fet seu un pla d'estudis que per tal de renovellar l'Escola presentà al seu cos de professors de Llotja l'escultor Angel Ferrant, professor ell també de l'Escola. L'han fet seu per mitjà d'un manifest vibrant i abrandat, en el qual no són pas la lògica ni el bon sentit — fins ni gramaticalment — les qualitats que hi resplendeixen.

Aquest pla d'Angel Ferrant, del qual ha parlat repetides vegades i amb gran elogi l'amic Sebastià Gasch, no obtingué pas bon acolliment per part dels professors. Ferrant, que tant com un excellent escultor és un home discretíssim i pulcre, el retirà i ja no en parlà més. Els esdeveniments han vingut després sense que ell hi tingués art ni part.

El pla d'Angel Ferrant és més deliqüescent i poètic que no pedagògic i practicable. Del seu ennuvolament líric, potser els nostres bons deixebles de l'Escola de Belles Arts no m'han sabut veure altra cosa que la divina perspectiva que amb ell se'ls presenta, de prolongar durant tot llur aprenentatge artístic la libèrrima felicitat que es frueix en els parvularis.

Si inoportuna podia ésser aquesta actitud dels estudiants de Llotja, ara ho és més que mai. Avui es nota en el professorat de l'Escola un desig de renovació. L'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi ha incorporat a les seves tasques un bell grapat de gent nova, solvent i responsable, la influència de la qual no pot tardar a sentir-se damunt l'escola de què és rectora.

El que hi ha és que potser aquesta influència no es traduirà en plans llibertaris i misticistes, sinó en exigència i disciplina. Potser és aquesta aprensió el que ha provocat, ara, aquest enrenou dels nostres estudiants d'artista.

JOAN CORTES I VIDAL

Pasta de Cera

El fang que permet el
més perfecte modelat

Olivera, 25 - Telèf. 31816

SYRA

Diputació, 262

EXPOSICIONS D'ART

Objectes complementaris per a l'embelliment de la llar

Vidres esmaltats
Porcelanes Alemanyes
Cristalls de Bohèmia
Faiança i ceràmiques
catanes i estrangeres
Nines Lency

Cartells

En plena bullida electoral, les parets aprofitables, i fins i tot les que no ho haurien d'ésser — com aquelles de can Comillas, com se'n queixava Carles Soldevila — apareixen tacades de les incomptables candidatures i dels abundants anuncis de mitings i actes de propaganda. Adhuc els arbres dels passeigs públics, els de la Rambla sobretot, perillen de veure's afegida una crosta de paper sobre llur escorça natural. (Aquesta vegada, però, l'Ajuntament ho ha impedit, i ha fet el que havia de fer.) Després, tot això farà un fàstic enorme, perquè es deixarà a l'exclusiva acció del temps i dels agents naturals la destrucció de tot aquest paperam.

Bé, molt bé; no hi ha res a dir. Cal que els partits facin propaganda, i no hem de blasmar-ho. En tot cas, blasmar la desídia que fa perdurar restes descolorides i pellingoses enganxades mesos i mesos pels carrers de la ciutat.

El que volem senyalar és la poca varietat de cartells de propaganda electoral. De tota la vida que els veiem iguals, d'un paper semblant, d'una disposició tipogràfica idèntica, sense aprofitar ni gota el molt que es pot treure de l'art cartellístic.

En aquest aspecte, els particulars estan molt per damunt dels partits polítics: saben donar una altra forma a la seva propaganda.

Recordem, ja una mica llunyans, els cartells anglesos fent propaganda per l'allistament (abans d'establir-se el servei obligatori), els dels empréstits de guerra, els de trenta mil altres coses públiques, i entre ells, els cartells electorals que en diversos països, a Alemanya sobretot, són d'una varietat i un interès que no escapa a l'atenció del colleccionista. Les revistes illustrades ofereixen, quan l'ocasió es presenta, mostres d'aquesta propaganda, i una revista professional, *Arts et Métiers Graphiques,* sovint ha acollit en les seves planes els espècimens més reeixits, sense distinció d'opinions, d'aquesta forma de propaganda, indubtablement més eficaç que el cartell de fórmula fixa que s'estila per aquí.

Només una vegada, en les eleccions municipals que dugueren la República, un partit catalanista va intentar alguna cosa nova en qüestió de cartells. La majoria no eren pas cap cosa reeixida, cal dir-ho. Alguns faceciosos atribuïren a aquells cartells el resultat electoral negatiu.

Potser serà per aquesta superstició que ja mai més no s'ha intentat res per tal de fer una propaganda cartellística de més qualitat que la que es fa? No és de creure. Es tracta simplement d'una qüestió de badoqueria general, de manca d'iniciatives, de ganes de no gastar diners. Potser alguna vegada s'ha sostingut que més val esmerçar-los a comprar vots que a pagar una edició de cartells.

Sigui el que sigui, el cert és que es fa una propaganda tronada, poc cridanera i sense cap interès des d'un punt de vista allunyat de la política.

Per a unes vinents eleccions, l'Associació de Cartellistes — qui més indicat? — se n'hauria de preocupar. Ni els cartellistes ni els partits polítics no hi perdrien res.

Un crit al cel

Se'ns ha dit que l'actual propietari del palau Comillas de la nostra Rambla té la intenció de vendre el terreny on hi ha el jardí que tots coneixeu, i que al seu lloc s'edificarà una casa de tants pisos com vulgueu.

Esperem de l'ex-comte de Güell, collecionista important d'art, el desmentiment d'aquest rumor. I, tot esperant, també podríem demanar — per un si de cas, i tal com s'ha fet amb la casa de la Virreina — la classificació de monument nacional per aquest palau de Comillas. Sigui com sigui, hem de pendre totes les precaucions per evitar una possible desaparició pròxima o futura d'aquell estimat tros de Rambla. Barcelonins, alerta!

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

Un material ben roí

Aquest material que ni gosem anomenar sí que és veritablement roí! Perquè hem de saber i sabem de sobres que amb tota la seva aparent insignificància, i la seva discreció més aviat hipòcrita, i la seva ductilitat més aviat servil, aquest material innoble ha pesat d'una manera decisiva damunt de l'arquitectura d'aquest país fomentant-ne, amb la seva manca de caràcter, la més lamentable desorientació que s'hagi vist mai. Sobretot perquè ultra la seva innoble aptitud per a tota mena d'escarnis és un material relativament econòmic i a la nostra burgesia li ha vingut com anell al dit, perquè amb poc diner ha pogut fer el senyor, que és el seu registre més sensible.

I és tan cert que gairebé tota la nostra lamentable arquitectura del que va de segle ha girat al voltant d'aquest material escandalós, que si hi parem esment ens adonarem de seguida que sense ell la trajectòria d'aquella hauria estat tota una altra. Aquelles formes esllanguides de començos de segle, filles d'uns afanys més nobles que reeixits, trobaren en aquest material el suport dòcil que els calia. Perquè llavors com ara el senyor que es feia una casa partia del principi que havia de semblar valer més diners del que realment valia. Era l'època de la façana rica i del *remate,* que, com totes les èpoques, es portà el seu refugi per a la minoria d'incontaminats. I aquest refugi, que a base d'aquest material podia ésser qualsevol cosa, s'escaigué d'ésser un gòtic arbitrari que en deien «estil català», cosa que li donà una gran belligerància entre els millors catalanistes de l'època.

Però tot això s'acabà com un castell de focs artificials. L'oli de fetge de bacallà i altres reconstituents de més bon pendre feren un dia o altre el seu efecte i tothom veié ben clar que tot allò no podia anar ni amb rodes. I llavors s'inicià un gran període d'importació estrangera i fou importada una cosa aigualida i de color de mantega que en deien arquitectura vienesa, i una altra d'esblanqueïda amb fustatges grisos que havia d'acabar amb una mansarda i que en deien arquitectura francesa, i més endavant encara una cosa matussera i taciturna amb boles i carreus que en deien arquitectura alemanya. Però tot això durà el temps just perquè la gent d'aquest país s'adonés que tant per tant no calia pagar drets de duana tenint com tenien a dos pams del nas el recés internacional del Vignola. I amb exemplar i oportuna insistència, aquest material roí en cada etapa d'aquest procés féu de celestina dels més grotescos concubinatges.

I així arribà la febrada classicista que ha cobert aquests darrers anys la faç adolescent del nostre Eixample amb una carota d'hipocresia. I quan pensem que sense les possibilitats d'aquest material avui encara sentiríem tots plegats pels estils històrics un respecte que ja hem perdut i hem fet perdre, la sang se'ns encén de vergonya i d'indignació!

I encara no ho hem dit tot. Cal vèncer la vergonya que ens ennuega! De primer, com que aquest material era gris perquè el portland també ho és i el gris sembla que no agradava, es feia empastifar per l'estucador del color que convenia. Però després vingué el ciment Lafarge de Marsella per a totes aquelles coses que no portaven massa pressa, i això permeté encara de refinar la comèdia, perquè damunt de la base d'un ciment blanc podia barrejar-se ja el color amb la pasta i obtenir així les més fidels imitacions. I més endavant, quan ja no venia d'una pesseta ni de dues, els magnífics ciments blancs americans i darrerament el català Griffi eren emprats en aquesta repugnant alquímia que d'uns materials magnífics en feia un poti-poti menyspreable. Sí, sí, excellents creacions de la indústria moderna, però quina vergonyosa aplicació! Si en lloc de la pedra picada el Brunelleschi o el Palladio s'haguessin trobat amb unes magnífiques manufactures de ciments com aquestes, ben segur que no n'haurien fet una grotesca arquitectura d'escarni, sinó una bella i noble arquitectura del ciment que no hauria escarnit res.

I nosaltres, quina vergonya! Ja podem ben reposar després d'haver esmerçat les nobles possibilitats del ciment a jugar i refinar l'escarni de la pedra picada i de l'arquitectura de pedra! I com que segons ja diu el seu nom es tracta d'un material artificial, l'artifici ha hagut d'ésser la base de la seva aplicació, i per això, ha hagut de venir l'escàndol de l'aparell arbitrari com a fictici que és, i de la manca d'escrúpol, i de les mides preses de qualsevol manera, i de les peces llargues que a cops de masseta s'escurcen, i de les trencades que s'afegeixen i de les escantellades que s'apedacen!

I com que el mal exemple s'escampa de seguida com taca d'oli, tota aquesta dessídia que ha tolerat i fomentat aquest material s'infiltra de mica en mica en els tallers de pedra picada i d'una manera sorda mina l'ètica i la grandesa d'aquest noble ofici que agonitza.

I si encara algú insensible a tanta malvestat es pensa justificar aquest material dient que fet i fet supleix la pedra econòmicament inabordable, digueu-li que no sabeu per què ha volgut quedar-se a mig camí, perquè dintre d'aquest criteri és indubtablement més lògica la solució del guix i de l'arpillera i del cartó i de totes aquestes matèries tan escaientment emprades a tot arreu on s'ha volgut representar arquitectura més que no pas fer-ne.

Però si aquest material és causa i vehicle de tot aquest desori ja ha trobat el càstig que es mereix en la vergonya de la seva decrepitud prematura. Al cap de quatre dies comença de clivellar-se; unes clivelles fines, gairebé invisibles de bon començament. Després la pols s'encaua en aquestes clivelles, i les ennegreix. Després hi entra cautelosament l'aigua de les pluges i ai las! si dintre hi ha, com sol haver-hi, una carcassa de ferro; perquè llavors comença el període tràgic d'aquesta malaltia mortal. El ferro es rovella i en rovellar-se s'infla i la peça s'esbotza i es rendeix a la gangrena més merescuda que la pot rosegar. I si no hi ha ferro el procés és més lent, però igualment implacable. I això al cap d'uns mesos només de rebre l'acció d'aquest mateix aire i vent i sol i pluja que posa en la pedra i en la terra cuita i en tants altres materials aquella pàtina adorable que per més que fem no podrem mai escarnir.

Amb aquesta vellesa prematura i repugnant, el temps àrbitre inexorable corona de vilipendi la vida efímera d'aquest material de construcció veritablement roí.

PERE BENAVENT
Arquitecte

Els excursionistes han brenat en un terreny de golf.

—Espero que no haureu deixat papers i deixalles sobre l'herba?

—Oh, no! Tot ho hem ficat en el forat al peu d'aquella banderola roja!

(*Weekly Telegraph,* Londres)

El professor.—Una persona anònima és una persona que no es vol donar a conèixer... Qui es permet riure a classe?

Una veu.—Una persona anònima.

(*Everybody's Weekly,* Londres)

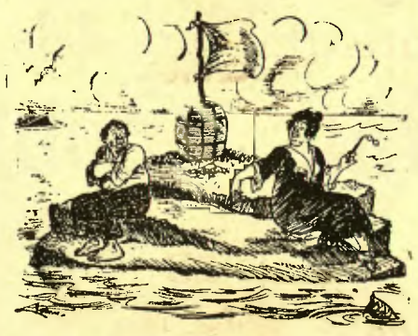

La duquessa naufragada.—Mentre serem aquí, no es pot oblidar que aquest tros d'illa representa el West End de Londres.

(*The Humorist,* Londres)

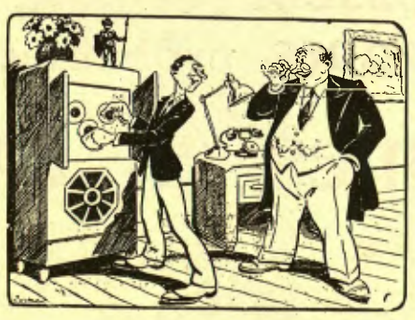

NEOFIT

—Tenim un aparell perfeccionat.

—Ja ho crec. Pel cap baix, sempre sento dues emissions alhora.

(*Radio-magazine,* París)

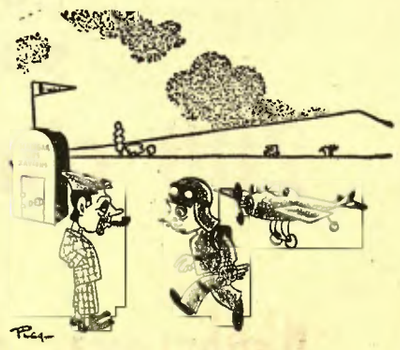

—Heu aterrat una mica durament, però els *loopings* han estat magnífics.

—Ah, però he fet *loopings?*

(*Gringoire,* París)

RADIO I DISCOS

La política i la ràdio

De tots els mitjans de propaganda electoral, la ràdio, tot i ésser el més nou, és el que més acciona sobre els esperits i el que té més abast.

Hi ha dues maneres d'utilitzar-la. L'una, acostant el micròfon als diversos llocs on la política es manifesta. L'altra, acudint el polític a l'emissora per a cercar la comunicació amb l'auditori només comptant amb el micròfon. En el primer cas, el micròfon és un servidor més de l'orador entre els diversos que poden influir en l'auditori. En el segon no, s'ha de refiar només del contingut ideològic que llença per l'antena, i val a dir que en aquestes ocasions d'improvisació electoral, és ben migrat.

Cal mesurar bé aquestes dues manifestacions i el ràdio-oient que escolti té d'exigir més del conferenciant que actua a l'emissora que no pas del que escolta en ésser retransmès un acte públic. En aquest cas l'orador té davant seu una massa a la qual té de servir i afalagar, improvisant la seva oració d'acord amb els moviments o manifestacions externes de l'esperit de l'auditori. Prou tindrà un micròfon davant mateix dels ulls, però la petitesa material d'aquest està amb relació amb la passivitat dels oients que escolten a través d'ell i que en aquell moment no poden manifestar-se.

Per això mateix el que escolta de casa estant ha de tenir una tolerància i concedir a l'orador una llibertat d'expressió, tot i que potser rebutgi les seves idees. És precisament aquest un dels grans valors de la ràdio com a instrument de persuasió, puix que aquesta oratòria arriba fins i tot contra la voluntat del que l'escolta i amb això el propagandista pot actuar sobre els que pensen el contrari d'ell i sobre els indiferents. Un dels grans inconvenients pràctics dels actes públics dedicats a la política d'un partit, és que a aquests acostuma a assistir-hi només el públic fidel i sobre aquest poca feina cal fer per a convèncer-lo.

En canvi, l'orador que actua directament a l'emissora ha de suposar que es dirigeix a un auditori divers, i si és veritat que té de parlar d'acord amb les seves idees, no pot abusar d'aquesta superioritat de la seva situació, que li permet arribar fins a on no el volen, i ha de tenir un cert respecte a la possible opinió contrària del que l'escolta. D'altra part no té un ambient que l'empenyi a la violència agressiva de la paraula, i per això cal ésser exigent amb els seus mitjans d'expressió. Els resultats però dels que vulguin atendre aquestes indicacions, són les conferències fredes i ensopides, llegides la majoria, totes amb el mateix tema, que tenen ben poc valor persuasiu, i és que en l'oratòria, la paraula és un dels elements, però no l'únic, i necessita del contacte de la massa per a estimular-lo.

Aquesta utilització de la ràdio no havia estat feta fins fa ben poc temps. El seu valor universal sembla defugir de la política, que vol dir singularitzar l'opinió en un sentit determinat. Les primeres concomitàncies de la ràdio i la política han estat fetes utilitzant la part informativa i el seu aspecte de difusió. Un dels primers actes, i val a dir dels més importants de la política internacional, va ésser la retransmissió de la cerimònia que va acompanyar la signatura del Pacte Kellogg. Al nostre país, amb la proclamació de la República i amb la sedició de Sevilla el poder públic va cuitar a utilitzar la ràdio per a testimoniar una situació produïda en un lloc determinat però de valor general.

L'actualitat política ens ha portat a parlar d'aquest tema i val la pena de mesurar les conseqüències de la intervenció del micròfon a la política, deixant per un altre dia la qüestió de si els actes de govern, i fins i tot els detalls deliberatius de les assemblees és convenient que siguin retransmesos.

Es un fet que els acords establerts entre els partits polítics d'ací ens han posat de manifest que tot i la tensió electoral que hi ha, la gent no es movia de casa per a escoltar cap orador si no hi havia o una inclinació producte de conviccions molt fermes o un compromís de partit. L'auditori i més l'auditori neutre, que és el que més interessa als partits, s'estava còmodament a casa preveient molèsties possibles o imaginàries. Per a salvar l'assistència als mítings i que en aquests hi hagués l'ambient necessari, ha calgut l'acord de no radiarlos. Això potser no s'ha confessat, però el fet és aquest, i més simptomàtic quan precisament és ara quan l'interès electoral ha arribat al màximum. La radiació de mítings electorals va començar l'any passat i es formalitzà a les eleccions de diputats a les Corts espanyoles, però és que llavors els casinets polítics, sales, teatres i places de braus eren encara plens. En iniciar-se l'actual campanya, els partits varen notar que el públic els fallava, els oients potser no; però amb això no s'arriba al viu. Cal veure les sales plenes de gom a gom per a mesurar les reaccions que en l'auditori produeixen les paraules dels oradors i fins i tot perquè aquests s'*embalin,* i és que el contingut ideològic de l'oratòria electoral és gairebé nul i tret de l'agressivitat poc hi ha a escoltar. En resum, semblen recomanables les retransmissions dels actes polítics en els quals, per mitjà de conferències, es vulgui sostenir un concepte i es desenrotlli amb una certa amplitud i serietat política, però de l'oratòria de míting electoral i de les conferències dels que s'acosten a les emissores, poc se'n pot esperar i de fet el ràdio-oient es sent decebut i desconnecta l'aparell.

J. G.

—Té, un collaret de perles autèntiques pel teu sant. Què me'n dius?
—Això és tot?

(*Smith's Weekly*, Sydney)

NOTES DIVERSES

Les emissores clandestines

D'un quant temps ençà, els líders antibritànics del Congrés Indi es servien d'una petita emissora per fer cada nit llur propaganda.

Després d'una recerca llarga i pacient, ja que sols els radiogoniòmetres podien indicar el lloc de l'emissora, els policies de Bombay pogueren per fi capturar no solament les emissions, sinó l'emissora mateixa.

Mitja hora després els resultats d'aquesta expedició eren tramesos per una altra emissora clandestina. Es continuen les recerques...

Lladres!

Els diaris anglesos parlen d'un valent burgès d'Amherst que acaba d'ésser castigat per alarma a la policia sense motiu.

Tornava l'esmentat anglès d'una reunió política quan, al moment d'entrar a casa seva, sentí uns forts crits i amenaces seguits d'uns sanglots mig ofegats: «I ara prou crits; si no, disparo... On són els diners?...»

Sense escoltar res més, el bon home es precipità al carrer cridant socors. La policia corregué i enfonsà la porta del pis. L'altaveu continuava proferint terribles amenaces...

Avís

No fa gaire, amb motiu de la radiació de *L'escola de les dones* de Molière, el *speaker* de París-P. T. T. va pendre la paraula uns moments abans de començar per tal de prevenir als ràdio-escoltes que l'assumpte de la peça no era molt familiar i que Molière anomenava les coses pel seu nom.

Essent d'aquesta manera advertits els ràdio-escoltes, sols escoltaren la radiació els que volgueren. Es d'esperar que aquesta manera d'obrar serà del gust de tothom.

El seductor

Es tracta senzillament d'un cronista radiofònic de Ràdio-París que ensems és collaborador dels més importants diaris de França.

Aquest periodista no peca pas per excés de modèstia, ja que en un interviu manifestà que havent tossit un dia davant del micròfon, l'endemà rebé una gran quantitat de capses de pastilles de les seves admiradores.

Una cosa ens estranya, i és que s'oblidés de dir de quina marca eren les pastilles.

El feliç 5.000.000

La radiodifusió anglesa acaba de lliurar la 5.000,000 llicència d'aparells, cosa que no deixa de tenir un avantatge pel seu posseïdor, ja que se li concedirà un diploma i sobretot se'l dispensa de pagar la llicència.

Es segur que el feliç mortal serà acusat d'haver-se valgut d'influències.

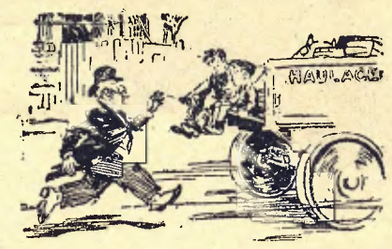

TEMPS DE CRISI

—Deixeu-m'hi cabre, macos!

(*Everybody's Weekly*, Londres)

DISCO Valfo IRROMPIBLE

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 Teleg.: "Carburos" — BARCELONA Mallorca, 232 — Telèfon 75015

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 °/₀ DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ▣ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

IDEAL RADIO AMERICA EL MILLOR SEMPRE EL MES NOU

ANUNCIANTS...!

Una formidable organització completa en publicitat

El mitjà de propagar amb èxit els vostres articles per tota **Catalunya i Illes Balears**, és el que us ofereix constantment

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

(Nom i marca registrats)

Les campanyes de propaganda que se'ns confien pel sistema de diapositius-projecció, són ideades i visionades amb tota pulcritud, **essent** per tant, **llegides** mensualment per **milions d'espectadors,** probables consumidors dels gèneres que s'anuncien

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Casp, 26, pral. - Tel. 16606 — Tarragona, 7, 2.ª : MADRID

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45.-Barcelona